

WANNEER MINISTER?

SPIEGEL DER SOCIAAL-DEMOKRATIE

Drie jaren deelname aan een bourgeois-regeering door - - CH. VÉRECQUE, met Inleiding, - - Slotbeschouwing - en Naschrift door

F. DOMELA NIEUWENHUIS.

P. M. WINK — 1904 — AMERSFOORT.

SPIEGEL DER SOCIAAL-DEMOKRATIE

DRIE JAREN DEELNEMING AAN EEN BOURGEOIS-REGEERING

DOOR

CH. VÉRECQUE

MET INLEIDING, SLOTBESCHOUWING EN NASCHRIFT

DOOR

F. DOMELA NIEUWENHUIS

P. M. WINK. — 1904 — AMERSFOORT.

DRIE JAAR DEELNEMING AAN EEN BOURGEOIS-REGEERING.

Ondervinding is de beste leermeesteres. Hoe oud en, haast zou ik zeggen: hoe afgezaagd dit bekende spreekwoord is, het drukt zoo volkomen de waarheid uit, dat het eigenlijk niet genoeg herhaald kan worden.

Zoo dikwijls kwamen er enthoesiasten bij mij met schoone plannen, die de maatschappij spoedig zouden verlossen, met heerlijke ideeën, die slechts wachtten op verwezenlijking om de wereldbewoners gelukkig te maken en te voeren in een blijde wereld. Nooit heb ik hen ontmoedigd, maar steeds gezegd: ga uw gang, probeer het maar, heeft uw plan, uw denkbeeld levensvatbaarheid, het zal gelukken en anders zal het door den kouden wind der werkelijkheid meedoogenloos worden omver geblazen.

Is dat niet de beste methode?

Laat elkeen werken naar zijn aard en inzicht; ook de mislukte pogingen zijn niet vruchteloos, ja somtijds ontkiemt uit de ruïnes van het eene plan een zaadje, dat opschiet en flink opgroeit. Hoofdzaak is dat er gewerkt wordt. Toen ik in de Tweede Kamer ging, had ik toch nog de gedachte dat er *iets* kon worden gedaan, ik probeerde wat ik kon, maar het deelnemen aan den parlementairen arbeid, al was het voor èèn honderdste part, genas mij voor goed van alle parlementarisme.

Toen ik in de Kerk was, had ik de hoop dit logge lichaam te kunnen opdringen, zoodat het in den stroom van het sociale leven kwam, maar ik bemerkte dat het niet ging en dat het altemaal vruchtelooze moeite was om in deze doodsbeenderen nieuw leven te blazen.

Met de koöperatie, met de produktieve associaties, met de kolonies, met Gemeenschappelijk Grond-Bezit heb ik eveneens gedaan en ik heb nooit spijt gehad dit standpunt te hebben ingenomen.

Niets zou mij dan ook liever zijn dan een flinke sociaaldemokratische meerderheid in eenig parlement met een sociaaldemokratische regeering, om te zien hoe zij werkte en wat zij deed ten bate der arbeiders. Haast zou ik mijn onthouding bij de stembus ervoor prijsgeven, om dit proces te helpen verhaasten.

Waar men geen sociaal-demokratische meerderheid heeft en

dus onmogelijk een volledige sociaal-demokratische regeering kan krijgen, daar is het van belang de proef te zien, die men in Frankrijk genomen heeft met de deelneming van een sociaal-demokraat aan een bourgeois-regeering. Wij bedoelen Millerand in het ministerie Waldeck-Rousseau. Aan bekwaamheid ontbrak het dezen advokaat niet en dus wij hebben het voordeel dat een eventueele mislukking niet kan toegeschreven worden aan onbekwaamheid.

In het Fransche tijdschrift *L' Humanité Nouvelle* heeft Charles Vérecque de rekening opgemaakt, om te zien welke zijde, de debet- of de credietzijde, de grootste is, onder den titel: Drie jaren socialistische deelneming aan een bourgeois-regeering. Wij achten het voor alle landen, dus ook voor het onze, van groot belang die rekening te kennen en daarom maken wij ons publiek bekend met dat artikel in de verwachting dat het groote belangstelling zal wekken.

Indertijd hebben wij opgewekt om de rekening eens op te maken in België en de brochure: „Het socialisme in de Kamer verloochend door de sociaal-demokraten," is daarvan de vrucht geweest. Zou het niet goed zijn, dat men nu ook eens de belans opmaakte in ons land? Eenige jaren hebben zij nu gewerkt en het zou bizonder leerzaam zijn, als men hun werken en spreken en stemmen eens aan een nauwgezet onderzoek onderwierp, om daaruit een konklusie op te maken, hetzij ten voor- hetzij ten nadeele van het meedoen aan den parlementairen arbeid.

Zelf hebben wij nooit behoord tot die fanatieken, die meenden dat er niets goeds gedaan kan worden in Kamer of Gemeenteraad, dat is een dwaas standpunt, want er zijn oogenblikken en omstandigheden, waarin een redevoering van een sociaal-demokraat in de Kamer een grooten invloed op het volk kan uitoefenen, maar wij meenen dat van socialistisch standpunt men zich moet afvragen of het kleine voordeel wel opweegt tegen de grootere nadeelen en of niet noodzakelijkerwijze het socialisme verloren gaat, en moet gaan, waar men, al is het in alle oprechtheid, meedoet aan den hervormingsarbeid binnen het kader van de hedendaagsche maatschappij. Men keurt ook als sociaal-demokraat dezen staat af en wil in plaats daarvan een „volksstaat". Maar gevoelt men dan niet dat men door zijn werken in de Kamer den tegenwoordigen staat versterkt en steunt en dus werkt in omgekeerde richting van hetgeen men wenscht? In plaats van den staat op alle mogelijke wijze te verzwakken, maakt men hem sterker. In plaats van het gezag te ondermijnen, helpt men het bevestigen Dit kan niet anders, maar dit is juist de vloek, die kleeft aan het meedoen aan den parlementairen arbeid.

Wij geven nu het woord aan Vérecque, om daarna in een slotwoord ons oordeel te zeggen over deze belangrijke aangelegenheid.

INLEIDING.

De vorderingen, die door het socialisme in de laatste jaren gemaakt zijn en die een machtige, steeds grooter wordende partij hebben gevormd, stellen het bloot aan gevaren, te weeg gebracht door de bourgeoisie, gevaren van verdeeldheid, afwijking of verzwakking, waartegen de socialisten op hun hoede moeten zijn en de noodige maatregelen moeten nemen. Deze gevaren, die de macht van het socialisme bewijzen en ook de vrees die het zijn tegenstanders inboezemt, zijn sterker dan ooit gebleken in Frankrijk gedurende de laatste jaren.

Zoolang de socialisten een half dozijn sterk waren eerst, honderden vervolgens, zaaiden zij, als overtuigde en flinke strijders hun denkbeelden van organisatie en vrijmaking der arbeiders en de bourgeoisie stelde zich tevreden met het belasteren, vervolgen en gevangenzetten van hen. Maar sinds zij duizenden zijn in getal, groepen hebben op alle punten van het land en afgevaardigden in de vertegenwoordigende lichamen, veranderde de bourgeoisie van houding ten hunnen opzichte. Het socialisme bedreigde hen en het uur was geslagen voor enkelen hunner of voor de meer praktische vertegenwoordigers van hen, om zich van die lichamen meester te maken en zich er van te bedienen in hun eigen belang.

In Frankrijk traden nog al heel wat bourgeois in de gelederen, aangetrokken door het dagelijksch succes en de toekomst scheen hun toe te behooren. Ternauwernood plaats genomen hebbend in ons midden, haastten zich deze bourgeois, advokaten zonder praktijk, onderwijzers zonder school, journalisten zonder blad, arrivisten*) en gedeklasseerden**) van allerlei soort te trachten eer en voordeel te behalen, die hun eigen klasse hun niet gemakkelijk genoeg verschaften. Deze pseudo-socialisten, die vroeger niet in staat waren de socialistische theoriën te begrijpen, trachtten, om spoediger hun doel te bereiken, onze leer en onze taktiek te wijzigen.

Volgens hen moest het proletariaat tot over duizenden jaren de socialisatie der produktiemiddelen uitstellen en zij vervingen deze door de nationalisatie of liever den inkoop van zekere kapitalistische industriën, volgens hen moest het het einddoel vergeten: de bevrijding der klasse en der menschheid, om hervormings-kruimpjes op te zamelen, niet instaat den ellendigen toestand der arbeidersklasse te veranderen; het moest niet meer langs vreedzamen of revolutionairen weg de openbare machten veroveren door middel van zijn eigen

---

*) Dit woord wil zeggen: menschen die er komen willen hoe dan ook, afgeleid van het fransch woord: arriver, aankomen.

**) Menschen, die tot een andere klasse behooren en die uit hun klasse zijn gegaan.

georganiseerde en gedisciplineerde krachten, maar met de bourgeoisie samenwerken en in de citadellen, door haar bezet en tegen het proletariaat gericht, met haar medeplichtigheid en met haar permissie binnen dringen.

Dit werd de nieuwe aktie, die men de arbeiders aanbood en die men stelde tegenover de oude socialistische methode en die volgens haar aanhangers de eerste toepassing vond in het ministerie Waldeck-Rousseau-Millerand. Dit was het fantastisch socialisme, dat men den arbeiders voorpreekte en dat de bourgeoisie niet slechts aanmoedigde door haar moreelen steun maar ook met haar beurs.

In de landen die ons omringen, vooral in Duitschland, Italië, België, Holland, enz. vindt men menschen, die zich socialist noemen ten einde deze methode aan te nemen en zich te leenen tot deze poging om het socialisme te doen afdwalen. Maar als deze poging tot afdwaling in Frankrijk flink is tegengehouden door de energieke houding der revolutionaire socialisten, dan is dit ongelukkigerwijze nog niet het geval in die landen, waar de socialisten, al is het voor korten tijd nog, hun propaganda drijven met de vervalschers van het socialisme.

Aan de vruchten kent men den boom, zegt het sprekwoord. Ziethier de uitkomst van drie jaar deelneming aan de regeering. Door deze balans te lezen zullen de socialisten en arbeiders voorgoed walgen van zulk een strijdwijze.

DE SAMENWERKING DER KLASSEN.

I.

MILLERAND'S INTREDE IN HET MINISTERIE.

Op den 12den Juni 1899 was het ministerie Dupuy gevallen ten gevolge van een interpellatie van burger Vaillant over het gewelddadig optreden der politie tegen de republikeinen en socialisten tijdens de manifestaties van den vorigen dag te Longchamps en Parijs. Zes dagen later was het ministerie Waldeck-Rousseau inelkaargezet. Op 23 Juni deelde het *Journal Officiël* de namen der ministers mede. De meesten ware geminachte republikeinen zooals Decrais, Delcassé, de Lanessan of Cailloux. Maar daarnaast vond men de namen van anderen, die door hun toetreden een monsterachtige samenwerking vormden. Naast Waldeck-Rousseau, den organisator van het patronaat en den verdediger der Panama-afzetterijen en den generaal markies de Gallifet, den worger der Kommune, stond Millerand, als socialist gekwalificeerd en tot voor korten tijd door al zijn kollega's aangeduid als een vijand der sociale orde. De verwondering der socialisten was

groot, toen zij deze drie namen in èèn en hetzelfde ministerie bijeen zagen en zij konden hun woede niet inhouden. Deze verzameling van personen werd ironisch genoemd het Ministerie van republikeinsche verdediging en aktie!

Millerand was in het ministerie gegaan geheel onder persoonlijke verantwoordelijkheid en onafhankelijk van allen. Hij had niet eens de moeite genomen om de socialistische Kamergroep of het Comité van onderlinge samenwerking, het vertegenwoordigend orgaan der vijf groote socialistische organisaties, of ook maar een dezer te raadplegen. Men moet weten dat Millerand jacht maakte op de ministerportefeuille en dat hij slechts wachtte op een gelegenheid om er op aan te vallen als een gier op zijn prooi. Als wij zijn vriend, Gustave Rouanet, willen gelooven, wroette hij zelfs reeds vóór den val van Dupuy om minister te worden. Rouanet deelt mede dat Waldeck-Rousseau Millerand eens het vooruitzicht opende op een aanstaande ministerieele kombinatie:

„Millerand had over dit vooruitzicht gesproken met zijn intiemste vrienden en na een nauwgezet onderzoek hadden deze, ik moet zeggen niet zonder aarzeling, tot de aanneming besloten. Toen dit eerste eventueele aanbod den dag na den val van Dupuy een vasten vorm kreeg, stelde Millerand de groep hiervan op de hoogte."

(*Revue Socialiste van Rouanet.)*

Het geval-Millerand is de uitdrukking van de samenwerking der klassen, van de neiging om de vijandelijke en door bizondere belangen gescheiden klassen samen te doen leven. Deze samenwerking is bepaald geworden door de gegeven politieke en sociale omstandigheden: zij schijnt het vervolg, de bekrooning van de Dreyfus-zaak, maar zij kon in andere omstandigheden plaats vinden, die evenals in de Dreyfus-zaak de twee klassen vereenigd zouden hebben tot eenig doel, dat tot beginsel was verheven. Deze methode van Jaurès en Millerand, welke daarin bestaat om de klassen, als zij elkaar slechts de tanden kunnen laten zien, elkander te doen omhelzen, is in strijd met die andere, socialistische methode, die, sinds het kongres van Marseille in 1878 toegepast, zich voornam de arbeiders van alle bourgeoisfrakties, die hen hebben bedrogen, opgejaagd, uitgezogen en vermoord, af te houden.

Men weet dat in de Dreyfus-zaak socialisten, proletariërs en de ergste vijanden van het socialisme en van de arbeidersklasse gemeene zaak gemaakt hebben met Trarieux, Yves Guyot, tegen een individueele onrechtvaardigheid. Met de bloem der bourgeoisie hebben zij dezelfde kampagne meegemaakt.

In dit misdadig samengaan onderscheidde men niet meer de klassen in de maatschappij en de noodzakelijkheid om een afzonderlijke en gewapende groep te vormen ter bevrijding. Men kan de konklusie gemakkelijk raden:

„het is voldoende geweest dat de socialistische partij een eerste maal fragmentarisch haar klassen-terrein verliet; het is voldoende dat zij een eerste verbond sloot met een fraktie der bourgeoisie, om op deze helling af te glijden tot omlaag. Voor een werk van rechtvaardigheid en individueel herstel heeft zij zich vermengd met de vijandige klasse en nu is zij meegesleept om gemeenschappelijk de regeering met die klasse te drijven."

Deze samenwerking kon slechts een wapen tegen het socialisme zijn. De bourgeoisie wil zich wel van de arbeiders bedienen, maar zij wil hen niet dienen.

II

SOCIALISTISCH PROTEST.

De socialisten zouden het optreden van Millerand in het ministerie ter zijde gelaten hebben als een incident van het parlementaire politieke leven, maar nauwelijks was hij eenige uren minister van koophandel of zijn vrienden en aanhangers verklaarden dat het socialisme de grootste overwinning behaald had, dat het de macht begon te veroveren en wilden een nieuwe methode van aktie opdringen, die bestaat in deelneming van het socialisme aan de regeering.

Jaurès riep uit: „ik keur het goed in Millerand dat hij dien post heeft aangenomen in een strijdministerie — de socialistische partij moet een eendrachtige houding aannemen tegenover het nieuwe ministerie."

Tegen deze nieuwe methode van aktie, die zoo geheel in strijd kwam met het socialisme, gebaseerd op den strijd en niet op het samenwerken der klassen, kwamen de socialisten dadelijk in verzet en zij deden een beroep op de arbeiders om haar met hen te veroordeelen. Zij waren het aan zichzelven verplicht deze samenwerking af te keuren en te weigeren om haar te steunen. Op dienzelfden dag verklaarden de vertegenwoordigers van de Fransche Arbeiderspartij: „overtuigd van de noodzakelijkheid om de organisatie en den strijd der arbeidersklasse tegen alle frakties der kapitalistische klasse te voeren, verklaren zij zich niet solidair met een ministerie dat Waldeck-Rousseau, den man van het groote patronaat en der groote financiers aan het hoofd heeft staan en dat in zijn midden heeft generaal de Gallifet, den worger van het republikeinsch en socialistisch Parijs van 1871."

Van hun zijde verlieten de gekozenen van de Revolutionaire Socialistische Partij, der Kommunistische Alliantie en van de Revolutionaire Socialistische Arbeiders-Partij de groep der socialistische Unie en vormden een andere groep, die alleen openstaat voor „diegenen der gekozenen, die een program hebben of behooren tot een partij met een zuiver revolutionair socialistisch program."

Op Zondag 25 Juni vergaderde de Nationale Raad der Fransche Arbeiders-Partij in buitengewone zitting en nam een motie aan, waarvan de eerste paragraaf verklaarde „dat er niets gemeens kon bestaan tusschen haar vertegenwoordigers in de Kamer en een ministerie, waarvan de generaal markies de Gallifet, de fusilleerder van Mei 1871, deel uitmaakte."

Op 26 Juni, toen de ministers voor de Kamer kwamen, droegen de socialistische gekozenen, na het ministerie van den minister fusilleerder begroet te hebben met de woorden : Leve de Commune! aan de burgers Zévaès en Eduard Vaillant op om hun oordeel te doen kennen over het nieuwe ministerie.

Burger Zévaès verklaarde:

„er bestaat een aanraking die wij niet kunnen dulden, er bestaat een samenwerking die wij, zelfs onder het voorwendsel van republikeinsche verdediging, moeten verwerpen, omdat zij verre van het gevaar te vernietigen wat de republiek dreigt, het slechts kan verzwaren en vergrooten. Wij, de gekozenen der Arbeiderspartij, zullen dus niet stemmen voor een ministerie dat op de bewonderenswaardige republikeinsche manifestatie van het Parijsche volk te Longchamps niets heeft kunnen antwoorden dan de portefeuille van oorlog toe te vertrouwen aan den onderdrukker tegen elken prijs van het republikeinsche Parijs in 1871."

Burger Vaillant verklaarde van zijn kant:

„niet alleen kunnen wij onzen haat bevestigen tegen dezen minister van oorlog, tegen dezen chef van het militarisme, maar wij moeten een regeering bestrijden die zich met hem verbonden heeft en die de republiek niet kan verdedigen, want men kan haar niet verdedigen, door de macht te geven aan hen, die haar verdedigers hebben gemitrailleerd en die morgen weer zouden beginnen tegen werkstakers en socialisten.. De revolutionaire socialisten zijn geen regeeringspartij; zij hebben nooit medegewerkt en kunnen nooit medewerken aan een ministerie. Als socialisten en kommunards kunnen wij niet stemmen voor het ministerie Gallifet, voor het ministerie van den moordenaar der Parijsche arbeiders en der kommunards in 1871."

Eindelijk richtten de Fransche Arbeiders Partij, de revolutionaire Socialistische Partij en de Kommunistische Alliantie op 14 Juni aan het arbeiders- en socialistisch Frankrijk het volgende manifest, dat wij in zijn geheel mededeelen:

„Burgers,

Uittredende uit de groep, die bekend staat in de Kamer als de socialistische Unie, die een regeerder heeft geleverd aan de bourgeois-republiek, hebben de afgevaardigden van het arbeiders- en socialistisch georganiseerde Frankrijk niet gehoor gegeven aan een enkele opwelling van toorn evenmin als zij zich hebben kunnen bepalen tot het oogenblikkelijk protest der gemeenschappelijke aktie.

Het was te doen om een einde te maken aan een vermeende socialistische politiek, samengesteld uit kompromissen en afdwalingen, die men sints geruimen tijd heeft willen stellen in de plaats van de klassen-politiek, die uit den aard revolutionair is, van het strijdende proletariaat en de socialistische partij.

De tegenspraak tusschen deze twee politieken moest zich ter eeniger tijd openbaren. En door het treden van een socialist in het ministerie Waldeck-Rousseau, hand in hand met den fusilleerder van Mei is die tegenspraak aan den dag getreden onder zulke ernstige en schandalige omstandigheden, datgeen samengaan meer mogelijk is tusschen hen, die de eer en het wezen van het socialisme gekompromitteerd hadden en hen die belast zijn om ze te verdedigen. De socialistische partij, een klassenpartij, kan niet zijn of worden, op straffe van zelfmoord, een ministerieële partij. Zij kan de macht niet deelen met de bourgeoisie in wier handen de staat slechts een instrument van behoud en sociale onderdrukking kan zijn. Haar roeping is om de macht aan deze te ontrukken om er een instrument van te maken van bevrijding en sociale revolutie.

Wij zijn een oppositiepartij en wij moeten dat blijven, onze geestverwanten alleen zendende in de parlementen en andere gekozen lichamen als vijanden, ten einde de vijandelijke klasse en haar verschillende vertegenwoordigingen te bestrijden.

In dien geest, op dit terrein organiseeren zich sints een eeuw en vooral sints de Kommune de arbeidersklassen der twee werelden in èèn groote internationale partij, die wij onwaardig zouden zijn en die ons terecht van desertie zou kunnen beschuldigen, als wij op het slagveld niet naar buiten hadden gehandhaafd de taktiek, waarbuiten geen zegepraal mogelijk is.

Vastbesloten om dit werk van socialistische bevrijding ten einde te brengen, zal niets ons kunnen verdeelen. De nauwste eenheid is ons opgelegd en wij zullen haar handhaven.

En wij rekenen op de arbeiders van Frankrijk om gehoor te geven aan onze oproeping, door hen, die trachten hen af te leiden van het terrein hunner belangen en klassenplichten, te beduiden dat het uur voorbij is om dupe te zijn. Wij rekenen op hen om, door de ondervinding geleerd, zich nauwer aan te sluiten rondom het vaandel en met ons den strijd te strijden tot den eindelijken triomf toe, den strijd die noodzakelijk is voor de arbeidersklasse tegen de kapitalistische klasse, de strijd van de revolutie tegen alle vereenigde reaktie."

III.

DE SOCIALISTISCHE KONGRESSEN EN DE KLASSENSTRIJD.

Al deze manifestaties — vooral het Manifest — veroorzaakte een groote opschudding, die van Frankrijk oversloeg naar den vreemde. Zij waren een verlichting voor het arbeiders- en socialistische Frankrijk, welks klassen-gevoelens zij uitdrukten. De verdedigers van Millerand en zijn daad, door Jaurès voorgesteld als de meest revolutionaire van de eeuw, werden verschrikt toen zij hun plannen zagen te niet gaan. Hun bladen stonden vol met beleedigingen aan het adres der socialisten, die trouw waren gebleven aan den klassenstrijd. De Fransche Arbeiderspartij en haar beste strijders hadden veel te lijden van de onwaardige slagen, die hun werden toegebracht.

De nationale socialistische kongressen en het internationale kongres, die op het Manifest volgden, veroordeelden de nieuwe methode van aktie. De Fransche Arbeiderspartij verklaarde op de

17de en 18de nationale kongressen gehouden te Epernay in Augustus 1899 en te Ivry in September 1900:

„Onder verovering der openbare macht moet men de politieke onteigening verstaan der kapitalistische klasse, hetzij zij plaats vinde vreedzaam dan wel geweldadig.
Bij gevolg laat zij in het bourgeoisstelsel geen plaats behalve voor het bezetten der plaatsen, waarvan de partij zich kan meester maken door haar eigen krachten, d. w. z. van de in klassenpartij georganiseerde arbeiders en ontzegt noodzakelijk elke socialistische deelneming aan de bourgeois-regeeringen, waartegen de socialisten altijd in staat van oppositie moeten blijven."

Het eerste algemeene kongres der Fransche socialistische organisaties gehouden te Parijs in December 1899 bevestigt in twee resoluties de resolutie, door de Arbeiderspartij aangenomen.
De eerste luidde:

„de klassenstrijd laat het treden van een socialist in een bourgeoisministerie niet toe."

De tweede zei:

„toestemmende dat bizondere omstandigheden kunnen plaats vinden waarin de partij de kwestie van een mogelijke deelneming der socialisten aan een bourgeoisregeering onderzoeken moet, verklaart het socialistisch kongres dat in den tegenwoordigen toestand der kapitalistische maatschappij en van het socialisme, zoowel in Frankrijk als in den vreemde, alle pogingen der partij moeten leiden tot de verovering in de gemeente, in de departementen en in den staat allèèn van die ambten, waartoe men gekozen kan worden, gegeven dat deze ambten afhangen van het als klassenpartij georganiseerd proletariaat, die, door er zich uit eigen kracht in te nestelen, wettelijk en vreedzaam begint met de politieke onteigening der kapitalistische klasse, die zij door de revolutie zal moeten voltooien."

Eindelijk geeft het Internationaal Socialistisch Kongres te Parijs in October 1900 door het aannemen van het voorstel van Kautsky — waarvan de inkleeding duidelijker en precieser had moeten zijn — de revolutionaire socialisten gelijk en komt op tegen het gedeeltelijk veroveren van de regeering door het proletariaat.
Het is een algemeene veroordeeling van de samenwerking der klassen. In een maatschappij, steunende op de tegenstelling der klassen kan men de klassen niet vereenigingen in een regeering, die noodzakelijkerwijze geroepen is de belangen en het doel der heerschende klasse te dienen. In onze moderne maatschappij is het de bourgeoisie die bezit en de regeering kan niet anders dan *haar* regeering zijn. Zij is noodzakelijk en uitsluitend gericht tegen het proletariaat en vòòr de bourgeoisie.
Een regeering is een citadel, waarin de kapitalistische klasse bezetting legt om te waken voor de veiligheid van haar leden en eigendommen; zij is de raad van toezicht en administratie van de kapitalistische belangen. Zij, die haar samenstellen, kunnen niet anders dan het uitbuiten der arbeiders laten door-

gaan, want deze is het kenmerk der bourgeois-maatschappij. Het staat hun niet vrij, het is aan geen hunner veroorloofd om de funktie van het maatschappelijk raderwerk, dat alleen ten voordeele werkt van de kapitalisten of bezitters, tegen te houden of te veranderen.

De socialist, die de pretentie heeft de arbeidersklasse te vertegenwoordigen, die de omverwerping der kapitalistische maatschappij najaagt, kan niet zitting nemen in een regeering die slechts kapitalistisch kan zijn en wier leden altijd voor de meerderheid het behoud dier maatschappij nastreven.

Om erin te komen heeft men de permissie der bourgeoisie noodig en in deze omstandigheden zal hij zijn klasse niet kunnen dienen, omdat het dienen van zijn klasse is het ondienst doen aan de klasse, die hem heeft geroepen en dit is hem verboden. Zijn positie kan alleen begrepen worden als gericht tegen zijn klasse en welk zijn voornemen ook is, hij is en kan slechts zijn de komies, belast met de zaken der bourgeoisie.

De socialist, minister geworden, zal wel al die kleine hervormingen kunnen vervullen die in het kader der bourgeoisie passen, maar niet die groote, die de bourgeois-orde in gevaar zouden kunnen brengen. De bourgeoisie is niet naïf genoeg om een wolf te zetten in haar schaapskooi.

Wat de onafhankelijken en ministerieelen hebben voorgesteld als een verovering der publieke macht door een socialist was dus niets anders dan een verovering van een socialist door de publieke macht der bourgeoisie. Het was een verraad en geen zegepraal.

In tegenstelling tot de beweringen met zooveel lawaai gedaan om een ellendige positie te verklaren, is geen gelijkstelling mogelijk tusschen het deelnemen aan een ministerie en het deelnemen op een stadhuis of in de Kamer van afgevaardigden.

Men gaat de Kamer, den Senaat, het Stadhuis binnen onder den drang des volks, dank zij het aantal, de organisatie en de stemmen der arbeiders als klassen-vijanden, terwijl men een ministerie alleen kan binnentreden op voorwaarde dat de bourgeoisie u de deur opent en naarmate men haar kan of moet nuttig zijn. En als wij ons de ervaring met Millerand goed voor oogen stellen, kunnen wij het vrijuit zeggen dat de bourgeoisie door het socialisme op te roepen om met haar gemeene zaak te maken in de regeering, het proletariaat verdeelt, zijn aktie vernietigt, zijn organisatie tegenhoudt, den klassenstrijd en zijn aanvallen tegen de bestaande sociale orde opschort en de socialistische oppositie ontwapent. Wien zal men in ernst doen gelooven, dat de bourgeoisie het socialisme tot regeeren roept ten einde het socialisme te dienen?

Bij gevolg het omzetten van den klassenstrijd in een samenwerking der klassen en deze samenwerking voor te stellen als

een triomf van het socialisme, dat is een dwaling die het proletariaat niet het recht heeft te begaan en die de socialistische partij niet mag laten begaan. Men kan het niet genoeg herhalen: door de scheiding der klassen kan en moet de menschheid worden bevrijd. Niet *met* maar *tegen* de bourgeoisie moeten in afwachting van den onvermijdelijken revolutionairen slag alle stellingen, door verkiezingen te verwerven, worden veroverd.

DADEN EN WOORDEN.

I.

MILLERAND AAN HET WERK.

De mannen, die tezamen een ministerie vormen, zijn onderling solidair. De belangrijkste maatregelen of die, welke een zeker belang hebben, worden in den ministerraad genomen. Allen dragen er de verantwoordelijkheid voor. Zij zijn overigens volgens een vastgesteld plan geregeld en geen hunner kan zich onttrekken aan de gevolgen van maatregelen, die men tezamen heeft genomen. Door de ministerieële verantwoordelijkheid heeft Millerand zich solidair verklaard met alle handelingen en fouten van het kabinet. Hij heeft haar dan ook bevestigd door zijn stem in de Kamer. Want Millerand was evenzeer afgevaardigde als minister. En men wete het wel, deze dubbele funkties kwamen niet met elkaar in botsing. Hij heeft zijn wetgevend mandaat geplooid naar de ministeriëele noodzakelijkheid. Hij kon zich onthouden van stemmen in alle aangelegenheden, die tegen de arbeidersbelangen indruischten, hij heeft het niet gedaan, hij stemde overeenkomstig de belangen der kapitalisten, overeenkomstig zijn eigen gedrag en dat van het ministerie, dat juist belast is met de verdediging der kapitalistische belangen.

Echter de vrienden en aanhangers van Millerand hebben ons altijd zijn socialistisch gedrag voorgehouden. Zij hebben hem aan ons voorgesteld alsof hij daden verrichtte, die aangeteekend zullen staan in de geschiedenis der arbeidersbeweging, zij hebben zijn geringste hervormingen opgevischt uit de vuilnisbak der ministeriëele paperassen en ze uitgegeven voor hefboomen van sociale hervorming. Drie jaar lang hebben zij niet opgehouden dagelijks aan de arbeiders toe te roepen, dat de verbetering van hun lot en dat hun vrijmaking mogelijk waren omdat Millerand minister was; drie jaar lang hebben zij de schoonheden en voordeelen van de ministerieele deelneming door het socialisme geroemd en de toepassing ervan gehuldigd voor alle toekomstige regeeringen. Jaurès riep het in een rede te Rijssel uit:

„de tijd zal komen, waarin de vereenigde, georganiseerde partij het bevel zal geven aan een der haren of aan meerderen, om zitting te gaan nemen in de regeeringen der bourgeoiste om het raderwerk der bourgeois-maatschappij te kontroleeren, om zooveel mogelijk weerstand te bieden aan de reaktie, om zooveel mogelijk mede te werken aan de hervormingswerken.”

De ministerieele socialisten hadden ter verbreiding van hun leugens, hun beetnemerijen, hun vaarwel zeggen van het socialisme door de arbeiders, belangrijke middelen van publiciteit, tot hun beschikking dagbladen betaald door kapitalisten: te Parijs de *Petite République* en de *Lanterne* en in de provincie, vooral te Rijssel, de *Réveil du Nord*.

Om hun denkbeelden uiteen te zetten en de samenwerking der klassen te bestrijden, hadden de revolutionaire socialisten slechts het weekblad der Fransche Arbeiderspartij *Le Socialiste* tot hun beschikking.

Het is de groote fout geweest van Jaurès, Briand, Rouanet, Viviani en anderen, om Millerand te laten doorgaan voor 'n socialist. De fout is misschien met opzet begaan. Zijn handelingen en woorden komen tegen deze kwalifikatie op. Wij zullen ze in hoofdzaak de revue doen passeeren. Het zal 'n soort illustratie zijn, door de feiten zelve, van deze deelneming, die als zij werkelijk socialistisch was geweest, er niet te minder veroordeeling om zou verdienen.

II

VERDEDIGING DER REPUBLIEK.

De bourgeois-socialisten hebben, om hun gedrag te rechtvaardigen, beweerd, dat de republikeinsche instellingen in gevaar waren en om deze te redden het beslist noodig was Millerand in het ministerie te doen zittingnemen. Ik geloof dat zij de gebeurtenissen hebben overdreven en dat het gevaar bovenal bestond in hun hersenkas. Ik ontken niet dat toen Waldeck-Rousseau het bewind aanvaardde, de geestelijkheid, het leger, alle machten der reaktie in groote agitatie waren. De reaktionairen, vermomd als anti-semieten en nationalisten, hadden zware aanvallen gericht tegen de republiek. De bourgeois-republiek werd stoutweg bestreden door alle zwartrokken en sabelslepers. Maar het is te sterk om uit deze agitatie, voortgekomen uit en onderhouden door de Dreyfuszaak, te besluiten tot een gevaar voor de republiek, die op het punt zou geweest zijn te verdwijnen. De republiek was zoo erg in gevaar dat Waldeck-Rousseau, haar voornaamste verdediger, het eenige dagen na de aanvaarding der regeering ontkende in de Kamerzitting van 30 Juni 1899.

Daar de bourgeois-republikeinen in het gebruik van de voorrechten en genietingen der macht werden lastig gevallen door de tegen hen vereenigde reaktionairen deden zij een beroep op de socialisten, om de straat schoon te vegen van klerikale en militaristische manifestaties. Voor de tweede maal deed de republikeinsche fraktie een beroep op het volk om haar te beschermen tegen de slagen van haar mededingster, de reaktionaire fraktie. De eerste maal geschiedde het in 1889 met het Boulangisme, maar de socialisten bemoeiden zich niet met de bourgeois-frakties, daar zij geen kompromis wilden, zij streden onder hun eigen vaandel tegelijkertijd tegen Boulanger en tegen de opportunistische en radikale republikeinen.

Waldeck-Rousseau aanvaardde de regeering op een moeilijk tijdstip; hij moest, naar men ons zegt, de republiek verdedigen en alle maatregelen nemen om de klerikale en militaristische agitatie te onderdrukken. Men moet er zich over verwonderen dat dit nog noodig is. De republikeinen zijn sints 1870 aan het bewind. Zij hebben allen tijd gehad om de kerk en het leger schaakmat te zetten, met andere woorden om de wet te wijzigen, die de rechten der geestelijkheid regelt, en om het militarisme te bestrijden. Zij hebben niets gedaan, niets willen doen tegen deze machten. Omdat zij, evenals de reaktionairen, er behoefte aan hadden de kapitalistische maatschappij te verdedigen. En als nu het militarisme en het klerikalisme zoo sterk zijn, dan zijn zij daarvoor aansprakelijk. Het ministerie Waldeck-Rousseau heeft zijn voorgangers nagevolgd en het kon niet anders doen.

Hoe meer men het ministerie en zijn handelingen onderzoekt, hoe meer men geneigd is te denken dat wat de bourgeois republikeinen en de ministeriëele socialisten noemden de republiek in gevaar, wilde zeggen: Dreyfus in de gevangenis. Het bewijs hiervoor vindt men hierin dat, toen Dreyfus veroordeeld werd, maar genade kreeg, de agitatie ophield en de verdedigers der republiek weer insliepen. Verschillende onzer vrienden hebben — en niet ten onrechte — beweerd, dat het ministerie Waldeck-Rousseau het meest reaktionaire was van alle ministeries sints den 16den Mei. De Gallifet drukt er dien stempel op. Het was niet alleen de gehate vertegenwoordiger van het militarisme, het was ook de geautoriseerde vertegenwoordiger der reaktie.

De ministers speelden komedie voor het Hoog Gerechtshof met hun komplot tegen de republiek: zij gaven eenige maanden na zijn veroordeeling de vrijheid terug aan Christiani, van zijn beroep baron, veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf, wegens gewelddadigheden jegens president Loubet; zij bereidden wetsontwerpen voor ter bescherming van den president der republiek tegen kritiek van de pers en lieten de amnestie aannemen voor falsarissen en schurken. De gegalonneerde misdadigers zijn niet gestraft;

generaal Mercier, een der mannen, die Dreyfus deden veroordeelen, is vrijgeloopen van het bagno, hij is senator geworden.

Allen, die van verre of van nabij in de zaak Dreyfus betrokken zijn, zijn gespaard geworden. Deze handelingen der verdedigers van de republiek rechtvaardigen de komst van Millerand in het ministerie niet. Zij doen ons veeleer gelooven, dat het ministerie belast is geworden, met de likwidatie van de Dreyfus-zaak. En daarvoor was de samenwerking van socialisten en arbeiders onmisbaar. De bourgeoisie deed dus een beroep op een der mannen, die haar sympathiek waren, op Millerand, wiens vurige begeerte om minister te worden en wiens eigenschappen vereischt, om haar belangen te dienen, zij kende.

III.

REDEVOERING VAN MILLERAND.

Millerand heeft te Rijssel kunnen verklaren dat de kollektivistische hypothese dagelijks meer waar bleek te zijn; te Lens heeft hij tot in de verre toekomst, over 3000 jaren, de verwerkelijking der socialistische idee kunnen uitstellen; te Firmeny heeft hij stoutweg kunnen beweren dat hij zich als socialistisch minister heeft voorgesteld en gedurende drie jaren als zoodanig heeft gehandeld; maar wat hij steeds geweigerd heeft te aanvaarden, dat is geweest de revolutioniare aktie, die noodzakelijk zal zijn aan het proletariaat, om zich vrij te maken, als reddingsmiddel alleen het algemeen stemrecht overlatend; dat is de klassenstrijd geweest. Millerand heeft ontkend dat er klassen bestonden in de maatschappij. De volgende uittreksels uit zijn redevoeringen kunnen de arbeiders, die hem tot hun verdediger hebben genomen, op de hoogte stellen.

Op een banket, in het Hotel Continental, bij gelegenheid van de uitdeeling van prijzen en medaljes, aan die arbeiders van de Parijsche voedingsmiddelen, welke meer dan 30 jaar arbeid, achter den rug hadden verklaarde Millerand, volgens de *Temps* van 12 Nov. 1899 „dat hij de patroons zou wenschen te zien zich verbroederen met de arbeiders, niet als hun dienaren, maar als hun medewerkers."

Op 4 Februari 1900 riep hij, onder toejuiching van Waldeck-Rousseau, aan het banket der produktieve arbeiders-associaties uit:

> „men heeft in een bekende formule gezegd: de vrijmaking der arbeiders zal het werk zijn der arbeiders zelven,een formule, die men niet moet opvatten in dezen bekrompen en belachelijken zin, die ertoe zou leiden om de natie te verdeelen in ik weet niet welke kategoriën, maar in deze vruchtbare en breede beteekenis, dat het de mensch is, die zijn eigen lot zelf maakt."

Een slechte interpretatie van de leuze der Internationale: geen kategoriën, geen klassen! Geen uitzuigers en geen uitgezogenen!

Op 22 Juni 1900, aan het banket van het Republikeinsche Comité van Handel en Nijverheid, liet hij ten aanhoore van 600 kapitalisten, die hem met handgeklap toejuichten, den klassenstrijd heelemaal los in de volgende woorden:

„neen, neen, men zal niet meer het volk en de bourgeoisie, de republikeinsche arbeiders en de patroons, die denzelfden oorsprong hebben, tegen elkander wapenen. Al zou het ministerie alleen deze uitkomst hebben verkregen, dat het aantoonde de *noodzakelijkheid van het verbond van bourgeoisie en arbeider,* dan zou het niet alleen aan de republiek, maar aan het land, een dienst hebben bewezen, waarop het trotsch kan zijn."

De *Temps* verklaarde zoo'n redevoering uitstekend, die, volgens dat blad, niets verschilt van hetgeen de meest gematigde van de kollegas of voorgangers van Millerand zou gezegd hebben.

Eenige dagen later zat deze welsprekende vertegenwoordiger der fusie van de klassen, aan een banket met Schneider, in diens paviljoen op de tentoonststelling. En daar prees hij de vrijgevigheid van den tiran van Creusot en de arbitrage, waarmede hij de arbeiders had bedrogen. Zijn redevoering riekt slechts naar de kapitalistische platheid en filantropie.

Millerand heeft overigens nooit verborgen, dat hij niet in het Ministerie zat om het socialisme, maar om het kapitaal te dienen.

In de Kamerzitting van 6 November 1900 herinnerde hij wat Waldeck-Rousseau van hem verwachtte:

„toen meneer de president-minister mij de groote eer aandeed om mij te vragen plaats te nemen in een ministerie, waarin alle frakties der republikeinsche partij vertegenwoordigd zouden zijn, heeft hij er bij mij niet meer dan bij mijn kollegas aan gedacht, eenig offer van onze overtuiging te vragen — en ik heb de overtuiging nooit te kort te zijn geschoten in deze dubbele verplichting — maar tegelijkertijd dat wij getrouw zouden blijven aan al onze denkbeelden, aan het ideaal van elk onzer, het verbond te respekteeren dat ons vereenigde en *niets te doen om de bizondere fraktie, waartoe wij behoorden, te dienen tegen de andere frakties der republikeinsche partij.*"

Dit staat lijnrecht tegenover de betuiging zijner vrienden, die erop getamboereerd hebben dat Millerand in het ministerie was gegaan om er het socialisme te dienen, — dat hij voor de deur moest laten staan!

Wij zouden al zijn redevoeringen op dezelfde wijze stuk voor stuk kunnen behandelen en allen bewijzen dat Millerand alle gelegenheden heeft uitgezocht, om het socialisme en zijn eischen vaarwel te zeggen.

IV.

KLERIKALISME.

Waar zijn de maatregelen te vinden, die door het ministerie Waldeck-Millerand zijn genomen tegen het klerikalisme? Als men zijn aanhangers gelooven kon, zou de geestelijkheid tot pulver vermalen worden. En het resultaat? Het ministerie verklaarde dat Frankrijk een groote katholieke mogendheid was (27 Nov. 1899.)

Assomptionisten zijn veroordeeld tot 16 frank boete onder benefice van de wet Bérenger*) en in ruil daarvoor een reusachtige reklame, die hun reeds volle brandkasten deed overvloeien (24 Jan. 1900.) Het bood het legioen van eer (Februari 1901) aan Chapon, bisschop van Nancy, aan en dekoreerde bij verschillende gelegenheden de paters Becker, Laversière en de bisschoppen Favier, Moulin en Brunière (Officiel van 15 Dec. 1900.)

Het is overbodig te zeggen dat Millerand meeging met alle maatregelen om Frankrijk klerikaal te maken. Hij sprak zich uit tegen de scheiding van kerk en staat (7 Dec. 1899,) stemde herhaaldelijk voor de begrooting van eeredienst (7 Dec. 1899 23 Nov. 1900, 17 Dec. 1901), verklaarde zich vóór het behoud van het gezantschap bij het Vatikaan (23 Nov. 1900 en 21 Jan. 1902) en stond alle kredieten toe, gevraagd voor pastoors en zendelingen, vooral voor het handhaven der aalmoezeniers (19 Febr. 1900,) het subsidieeren van de geestelijke instellingen in het verre Oosten (20 Nov. 1900 en 23 Jan. 1902) enz.

Hij sprak tegen de leekenverpleging in de militaire hospitalen (26 Dec. 1900,) tegen het verhuren van kerken of seminaries aan de geestelijkheid (17 Febr. 1902) en tegen de opheffing der godsdienstige ceremonies bij gelegenheid van het bijeenkomen der Kamers (21 Jan. 1901.)

Millerand en Waldeck voerden slechts een schijnoorlog tegen het klerikalisme; zij weigerden de maatregelen die men moest nemen tegen de klerikale agitatie: de nationalisatie van de goederen in de doode hand, het stellen van alle openbare diensten en de armenzorg in handen van leeken, het intrekken van het recht om onderwijs te geven voor de geestelijkheid, de opheffing van de begrooting van eeredienst, enz.

Ten tijde van Dreyfus en Millerand verweten de ministerieelen aan de Fransche Arbeiderspartij dat zij geen afzonderlijken oorlog voerde tegen het klerikalisme en alle vijanden van het socialisme, zonder onderscheid van politieke en godsdienstige meening bestreed. Maar zij zwegen over het klerikalisme van Millerand die de radikale taktiek in toepassing bracht:

---

*) Dat wil zeggen: met opschorsing der straf.

in de oppositie beloven de kerk in èèn hap te verslinden, maar niets daartegen te doen als men het in de hand heeft, als men regeering is.

Dank zij Millerand is er geen monnik, geen pastoor minder in Frankrijk. De kerk staat altijd overeind met haar geestelijkheid, haar scholen, haar kloosters, haar seminaries, krachtiger dan ooit; zij gaat voort de massa's te verdierlijken en als geheiligde gendarmerie dienst te doen aan het patronaat.

V.

DE WET OP DE VEREENIGINGEN.

De wet op of tegen de vereenigingen is beschouwd als een wapen tegen de geestelijkheid maar ten onrechte. In zijn redevoering te St. Etienne (12 Jan. 1902,) verklaarde Waldeck-Rousseau dat ze voor de geestelijkheid eer een waarborg dan een bedreiging was. Zij is veeleer een bedreiging voor de socialistische vereenigingen. De diskussies, die naar aanleiding daarvan plaats hebben gehad, bewijzen het overvloedig. De wet raakt de geautoriseerde kongregaties niet aan en die geen autorisatie hebben behoeven haar slechts aan te vragen om in alle veiligheid te bestaan. Door de wet gedekt zullen zij haar uitzuiging vrijer kunnen uitoefenen.

Ziet hier de houding van Millerand bij het debat.

Hij stemde tegen het amendement Groussier dat den arbeiders toestond zich vrijelijk te organiseeren zonder regeeringsstempel, dat werd aangenomen (4 Febr. 1901.) En er zijn ministerieele socialisten geweest, die willen dat de regeering aan de arbeiders het *recht* zou geven om zich te organiseeren.

Met zijn hulp en stem is artikel 12 aangenomen, dat de wet op de Internationale hernieuwt en verscherpt, dat elke inwendige organisatie van het proletariaat en het socialisme overlevert aan de willekeur der regeering, in dien zin dat het den regeerders toestaat de organisaties te ontbinden, die vreemdelingen in zich opnemen, zooals de socialistische partij (2 Febr. 1901.) Ziethier dit artikel dat de stem van 21 ministerieelen verwierf met die van Millerand:

„de associaties, grootendeels samengesteld uit vreemdelingen, dezulken die vreemde beheerders hebben of hun zetel in den vreemde en wier handelingen de strekking hebben hetzij om de normale verhoudingen van de markt van waarden en koopwaren te vervalschen, hetzij om de binnen- of buitenlandsche veiligheid van den staat te bedreigen onder de voorwaarden voorzien door art. 75 en 101 van het Stafwetboek, zullen door besluit van den president der republiek, genomen in den ministerraad, ontbonden kunnen worden.

De oprichters, direkteuren of beheerschers van de associatie, die onwettig na het besluit tot ontbinding gehandhaafd of op nieuw gekonstitueerd wordt, zullen gestraft worden met straffen, bepaald bij art. 8, paragraaf 2 (boete 16 tot 5000 frank en gevangenisstraf van 6 dagen tot 1 jaar.)"

Met zijn medewerking en stem zijn de Kongregaties gehandhaafd, wier opheffing burger Zévaès vroeg (12 Maart 1901.) Ziet hier het amendement Zévaès, waartegen met Millerand 21 ministeriëelen stemden evenals alle monarchale en republikeinsche, klerikale en vrijdenkerige reaktionairen.

„geen kongregatie mag in Frankrijk bestaan.
Alle oude kongregaties, geautoriseerd of niet, worden opgeheven. Kongregaties worden gerekend alle associaties, wier leden gemeenschappelijk leven met een godsdienstig doel en gebonden zijn door eeuwigdurende of tijdelijke belofte van gehoorzaamheid, armoede of celibaat."

Ook is de nationalisatie der goederen in de doode hand, gevraagd door burger Zévaès, verworpen met zijn medewerking en zijn stem. Deze wet boezemde der kerk geen vrees in. Het volgende feit bewijst dit: volgens Comtes, die Waldeck Rousseau als minister opvolgde, zijn 145 kongregaties gevormd zonder autorisatie van 1 Juli 1901 (datum van de stemming over de wet) tot 1 Juli 1902. Maar als morgen een regeering meer reaktionair dan de anderen de wet wil toepassen, dan zal de Socialistische Partij er zeker de gevolgen van ondervinden.

VI.

MILITARISME.

Men verwachtte van de regeering der republikeinsche verdediging maatregelen tegen het militarisme en de militaristen, die zich zoo aanmatigend hadden betoond tijdens de Dreyfus-zaak. Maar de regeering van Waldeck-Rousseau, die volgens Paul Lafargue aan het hoofd van het leger had staan de meest weerzinwekkende, de meest bloeddorstige vleeschwording van het militarisme, de markies de Gallifet, was meer militaristisch dan haar voorgansters.

Zoo verplaatste zij sommige gegalonneerden, die zij eenige maanden later weer in hun oude funkties herstelde of die zij beloonde. Luitenant Kahn, die vuur beval te geven op de stakers van Martinique, werd eenige maanden na zijn misdaad kapitein-adjudant te Angers in Frankrijk.

Wegens beleediging tegen het leger werden vervolgingen ingesteld tegen de *Pioupiou de l'Yonne* en de *Droit du peuple* van Grenoble. Op voorstel van Gallifet, werd generaal Jamont gedekoreerd, de man, die de militaristische provokaties van pater

Didon bij de Dominikanen van Arcueil met zijn tegenwoordigheid dekte. Ridderorden werden edelmoedig uitgereikt aan kommandant Chapuis, den moordenaar van Fourmies, aan kommandant Lauth, den medeplichtige van de falsarissen van den staf, aan generaal Garcin, den beul van Millière, en aan den kommandant van de Afrikaansche bataillons, Racine, den folteraar van den soldaat Chedel.

Millerand heeft aan al deze maatregelen medegeholpen en aan de volgende:

Hij heeft de schandalen en misbruiken van het ministerie van oorlog gedekt, de verkwisting onzer hulpbronnen aan geld en manschappen, het plunderen van den „heiligen schat der nationale verdediging" door te weigeren een onderzoek, dat over deze feiten was aangevraagd (15 Februari 1900);

Hij heeft de gegalonneerden niet willen vervolgen, die zich onderscheidden in het slachten van zwarten en de barbaarsche expedities niet willen doen staken. (7 December 1900);

Hij heeft de 30 en 28 dagen gehandhaafd, die onnutte en dure periodes van dienst doen (zittingen 16, 22 Febr. 7 Maart, 26, 27 Dec. 1900);

Hij heeft de krijgsraden gehuldigd, die verfoeilijke militaire justitie die de ondergeschikten zoo zwaar straft (16 Juli 1899 en 28 Febr. 1902);

Hij heeft gelukwenschen en medailles gegeven aan de soldaten, die de monniken hielpen in het plunderen der Chineezen (28 Nov. 1901 en 29 Maart 1902);

Hij sprak zich uit ten voordeele van het uitstel d. w. z. van het begraven van alle plannen om den militairen dienst te verlichten (21 Febr. 1902);

Hij heeft de wet aangenomen op de koloniale troepen, die deze ter beschikking stelt van den Minister van Oorlog, om er zich van te bedienen tegen de stakers in het moederland (5 Juli 1900);

Alle millioenen, gevraagd om onze bewapening te verbeteren (29 Maart 1901) om ons oorlogsmaterieel te vermeerderen (9 April 1901,) om expedities te zenden naar Afrika (27 Nov. 1899) of naar China (1 Juli 1901) werden toegestaan door Millerand, in strijd met de socialistische leeringen, die internationaal voorschrijven geen man en geen cent toe te staan.

Met Waldeck-Rousseau heeft Millerand, ongetwijfeld uit republikeinsche noodzakelijkheid, niets gedaan om het oproerige leger te bedwingen en het te plaatsen onder suprematie van de burgerlijke macht. Het militairisme is altijd vol gevaren, en men kan het afbreuk doen door de volgende maatregelen: herleiding van den militairen dienst op 1 jaar, afschaffing van de krijgsraden, verbod om militairen naar werkstakingen te zenden, enz. Maar liever dan deze te nemen, zouden onze regeerders ontslag hebben genomen.

Toen het er om te doen was Dreyfus uit het bagno te halen en de arbeiders achter zich aan te krijgen, toen spraken Jaurès en de ministerieëlen er over om de gevreesde, militaire rechtspraak op te heffen. Na zijn bevrijding spraken zij er niet meer over. Het incident was gesloten, had generaal Gallifet gezegd en voor hem bogen zij.

VII.

INTERNATIONALISME.

Het ministerie Waldeck-Millerand heeft op zijn manier het Internationalisme toegepast. Op 25 Oktober 1903 leverde het aan de Belgische regeering den jeugdigen Sipido uit, die op 4 Augustus met een houten pistool te Brussel had geschoten te op den prins van Wales en toen gevlucht was naar Frankrijk. Op 2 September 1900 liet het den Italiaanschen socialistischen afgevaardigde Morgari, over den grens te zetten die te Marseille gekomen was om zijn landgenooten aan te sporen de eischen der Fransche arbeiders door de werkstaking te helpen doorhalen. Twee andere militante Italianen werden met hem uitgewezen : Campolonghi en Tomagino.*)

Daarentegen lag de regeering, met inbegrip van Millerand, op den buik op den grond voor den hanger uit Rusland. Het bedreef op het geheele grondgebied de willekeurigste politie-diensten, toen de Russische autokraat in Frankrijk kwam op 18 Sept. 1901 ; arrestaties hadden in massa plaats en de spoor-stations, de spoorlijnen en het departement van het Noorden werden bewaakt door tien-duizenden soldaten en politiemannen.

Millerand boog zonder te blozen de knie voor den czaar en drukte dezen de hand.

Eenigen dagen later werden Tailhade en Grandidier vervolgd en veroordeeld, omdat zij een artikel publiceerden tegen den vriend en keizerlijken meester van Millerand.

Moet men hier bijvoegen dat Millerand stemde voor de millioenen, benoodigd voor de receptie van den Czaar en zijn vrouw (0 Febr. 1902)?

Het Internationalisme van Millerand liet hem toe allerlei ridder-orden aan te nemen van Koningen en Keizers ; het grootkruis van de Zweedsche orde, het Russische kruis van St. Anna, het ijzeren kruis van Oostenrijk, de kroon van Italië, enz. enz.

Met Waldeck-Rousseau, die de Godsdienstige kongregaties hemelhoog prees, stemde Millerand voor de leening van 265

---

1) Is het opzet dat hier vergeten wordt te melden het verbond van het Internationaal Anarchisten Kongres en het willekeurig over de grens zetten van Nino Samajo, die als afgevaardigde het Kongres kwam bijwonen?

millioen, teneinde de stelende en moordende zendelingen schadeloos te stellen en de kosten der expeditie naar China te betalen (25 Nov. 1901.) En nadat hij zich verzet had tegen het publiceeren van het rapport van Voyron, die het plunderen der zendelingen aan het licht bracht, (25 Nov. 1901) weigerde Millerand de arbeidersfamilies, wier zoons gestorven waren om de kerk en de kapitalisten te verrijken, schadeloos te stellen (28 Nov. 1901.)

VIII.

DE ARBEIDERS-PENSIONEERING.

Een der schetterendste hervormingen van Millerand is de arbeiders-pensioneering. Met de regeering der kapitalistische verdediging heeft hij een plan ontworpen en verdedigd, dat de kolossaalste beetneming en de sluwste reklame was.

Zijn pensioenskas moest gevuld worden door de arbeidersbijdragen, door een belasting op de loonen, dat is een vermeerdering van de ellende van het proletariaat. Zij begon pas te werken na 30 jaar storten. Men kon er niet uit trekken — een minimum van 185 frank — vòòr het 65ste jaar. De vreemde arbeiders — en dit kwetst de internationale gevoelens der arbeidersklasse — moesten wel betalen maar kregen geen pensioneering.

Het is dit voorstel tot pensioneering van de dooden — want 94 % der arbeiders wordt geen 65 jaar — en van afzetterij, — want de regeering beschikte 30 jaar lang over de kas en gaf haar voornemen te kennen om er zich tot delging der schuld van te bedienen, die slechts de bourgeois interesseert, — dat Millerand indiende en dat Jaurès en de ministerieelen op alle mogelijke wijzen prezen. De diskussie van dit wetsontwerp was voor Jaurès een „treffende gebeurtenis" (Petite République van 15 Mei 1901) wat Paul Lafaigue deed uitroepen, dat de nieuwe methode van aktie „den arbeiders leert de Ministers lief te hebben, die hen neerschieten en hen te zegenen, die hen bestelen of berooven."

Millerand ging nog verder bij de verdediging van zoo'n plan. Hij bestreed het oprichten van het pensioenfonds uit de belasting (20 Juni 1901 ;) hij weigerde elken gesalarieerden persoon de sociale verzekering bij alle sociale risiko's (20 Juni 1901, amendement van Vaillant;) hij stemde tegen een pensioen van 300 frank aan elk arbeider van 60 jaar (20 Juni 1901, amendement van Allemane,) en hij wilde niet dat de arbeiders over zijn plan zouden geraadpleegd worden (2 Juli 1901.)

De socialisten en arbeiders-organisaties bestreden dit voorstel. Lafarque publiceerde er verschillende artikelen tegen in de *Petit Sou* van Mei tot Oktober 1901. De Nationale Raad van de Fransche

Arbeiderspartij vaardigde op 31 Juli een manifest uit, om alle leden der partij en alle socialisten uit te noodigen, om gebruik te maken van hun invloed op de vakvereenigingen, waartoe zij behooren, ten einde een formeele en gemotiveerde weigering te stellen tegenover het wetsontwep.

Wat de vakvereenigingen aangaat, te Lyon samengekomen in datzelfde jaar, zij verwierpen met algemeene stemmen dit ontwerp, dat gericht was tegen de arbeiders.

De arbeiders zijn de scheppers van alle sociale rijkdommen en hebben reeds nu en niet als zij dood zijn, recht op pensioen dat alle kapitalisten gezamenlijk hun moeten verschaffen. Millerand trok zich weinig aan van dezen eisch van alle arbeiders- en socialistische kongressen.

IX.

DE ONDERGANG DER VAKVEREENIGINGEN.

Door het voorstel tot wijziging van de wet van 1884 op de vakvereenigingen heeft Waldeck-Rousseau, met toestemming van Millerand, getracht de kracht der vakvereenigingen te desorganiseeren en af te leiden van haar werkelijke bestemming. Zijn voorstel, door de *Petite République* genoemd: *bescherming der vakvereenigingen*, door haar toe te staan het recht om handel te drijven, moest voor haar noodlottige gevolgen hebben. Het had de strekking de fondsen, die beschikbaar zijn voor de werkstaking, voor den weerstand tegen het patronaat, in industrieele en handelsondernemingen vast te leggen. Het bracht tweedracht in de vakvereenigingen door ze in tweeën te snijden: eensdeels de fondsen wegnemende om de kapitalistische uitzuiging te bestrijden en anderdeels de fondsen tot zich trekkende om mosterd of krenten te verkoopen. Jaurès maakte verleidelijke kommentaren op dit ontwerp, ongetwijfeld omdat het ten doel had de vakvereenigingen te gronde te richten, haar hulpbronnen en krachten uit te putten en de arbeiderspartij en de socialistische partij om te zetten in een bourgeoispartij.

De arbeiders, die voorzichtiger waren, weigerden dit ontwerp aan te nemen. Hun kongres van Arbeidsbeurzen verwierp het in September 1900 met algemeene stemmen, zij vroegen de eenvoudige intrekking en verlangden de „geheele” vrijheid van vereenigen en vergaderen.

X.

ARBEIDSVOORWAARDEN EN ARBEIDSRADEN.

Men heeft nog al wat ophef gemaakt van de besluiten door Millerand genomen op 9 Augustus 1899 over de arbeidsvoorwaarden. Volgens de bepalingen van die dekreten, die een ander minister kan vernietigen, moeten de klausulen over den normalen arbeidsdag, normaal loon, enz. ingeschreven worden in de kontrakten, fakultatief voor de gemeenten en verplichtend voor den staat. Millerand hechtte er ook geen groot gewicht aan; immers vóór het nemen dier besluiten op 4 Juli 1899 verzekerde hij aan de patroons door een verklaring in de kamer: „wij zijn in geen enkel opzicht van meening, dat bij dekreet vastgesteld worde wat de wet alleen kan vaststellen." Hij wenschte anderzijds niet dat zij werden toegepast, immers op 15 December 1899 weigerde hij zijn kollega van Openbare Werken uit te noodigen deze klausules op te nemen in de bestekbepalingen.

Het is merkwaardig in het voorbijgaan op te merken dat Millerand den achturendag en het minimumloon, deze twee eischen der arbeiders waarvoor hij beweerde minister te zijn, niet trachtte *door een wet* vast te stellen.

Op den vooravond van het Socialistenkongres van 1900, op 14 September, liet Millerand een dekreet uitvaardigen om de arbeidsraden te organiseeren op de grondslagen, in België aangenomen. Dit is in het klein een toepassing van de samenwerking der klassen. Uit patroons en arbeiders waren zij in gelijk aantal samengesteld en hun werk moest daarin bestaan om raad te geven, onderzoekingen in te stellen en als men er hun om vroeg, beslissingen te nemen, die niet verplichtend konden zijn. Men ziet hun nut niet zeer goed in, maar men bemerkt iets hinderlijks, De arbeider wordt niet bezoldigd en daar zijn onafhankelijkheid niet gewaarborgd is, kan hij zich in een slechte positie bevinden als hij in den arbeidsraad zit naast zijn patroon. Immers als hij een meening heeft tegenovergesteld aan die van zijn patroon, kan hij buiten de deur worden gezet.

In alle gevallen zal deze hervorming de sociale revolutie niet maken en haar originaliteit bestaat daarin dat zij patroons en arbeiders vereenigt. . . . .

XI.

DE VERPLICHTE ARBITRAGE.

Een andere groote hervorming van Millerand, die gelukkig niet is verwezenlijkt, is die welke gemeenlijk genoemd wordt

de verplichte arbitrage en werkstaking. Dit voorstel was een direkte aanval op de belangen der arbeidersklasse. De arbitrage was slechts fakultatief voor den patroons: als hij weigerde zich eraan te onderwerpen, hadden de arbeiders niets te zeggen. Maar ziethier welke schandalige beschikkingen het maakte. Volgens Art. 14 en 15 van het voorstel, moesten de arbeiders schriftelijk hun klachten kenbaar maken aan den patroon; 48 uren waren toegestaan voor het antwoord. Als de patroon na die 48 uur arbiters aanwijst, moeten de arbeiders dit ook doen in de volgende 48 uren. Als de arbiters zich niet met elkander kunnen verstaan zes dagen daarna, kunnen de arbeiders beslissen tot staken. Maar nog zes uur vòòr de stemming moeten zij den patroon waarschuwen.

Zulke bepalingen werpen de arbeiders heelemaal aan de voeten van de patroons. Dat is de werkstaking — die meestal spontaan is en juist daarom bij machte om den patroon te doen toegeven — onmogelijk maken door beperkende beschikkingen. De werkstaking is een heilig recht, men mag er niet aan raken. Jules Guesde schreef terecht: „het ontwerp Waldeck-Millerand maakt de wet dienstbaar aan het patronaat, het is zoowel een bedrog als een valstrik."

Het proletariaat kwam op tegen deze bepalingen: in twee kongressen verwierp het dit ontwerp: het Spoorwegkongres in April 1903 en het Koöperatief Kongres in Oktober 1901.

XII.

DE KINDERARBEID.

Een der groote misdaden van Millerand bestaat daarin dat hij den kinderarbeid met een uur heeft verlengd. De wet van 1892 stelde deze vast op 10 uur, maar zij werd niet toegepast in de industriëele inrichtingen. Toen Millerand minister werd, weigerden de patroons haar toe te passen. Millerand gaf toe aan de eischen der patroons: hij besliste dat de kinderen voortaan 11 uur per dag zouden werken. Deze verlenging van den kinderarbeid deed Jaurès uitroepen: „zij is een der schitterendste overwinningen van het socialisme . . . zij is een groote datum in de geschiedenis der arbeidersbeweging". *(Petit République* van 25 December 1899). In zijn geestdrift gaat Jaurès zoover, dat hij een zoo rooskleurig mogelijk tafereel ophangt van het ter zelfder tijd eindigen des arbeids bij de werklieden: het kind „om met zijn kameraden te gaan spelen, om zich misschien te bedwelmen aan licht en lucht en de gezonde boschlucht", de vrouw, het jonge meisje: „om haar jeugd en haar door den overmatigen industriëelen

arbeid te vroeg verwelkte schoonheid te behouden of om des te eerder den uitgaanden haard te doen opvlammen, het kind te sussen, dat roept" en de mannen: „om in het volle daglicht arbeiders der revolutie te worden."

In ruil van deze verlenging beloofden de patroons om alle arbeiders en arbeidsters 10½ uur te laten werken tot 1902 en 10 uren in 1904. Deze beloften hebben alle ministeriëelen verheugd, die in gezelschap van kapitalisten als Jalusot, Schneider, Menier, Solages, Reille, enz. deze wet aannamen op 31 Dec. 1899.

Deze kindermoordende wet heeft het tegen zich gehad het protest der vaders en moeders. De revolutionaire socialisten hebben de jeugd niet ten offer willen brengen aan de belangen der kapitalisten en zij stemden er tegen. De socialisten kunnen in hun strijd voor de wettelijke vaststelling van een arbeidsdag tot geen prijs dulden dat de duur ervan verlengd worde.

XIII.
DE WERKSTAKINGEN.

Er hebben groote werkstakingen plaats gehad onder het ministerie Waldeck-Millerand: Montceau, le Creusot, Marseille, mijnwerkers in Pas-de-Calais, metaalwerkers in Doubs, enz.

In al deze werkstakingen oefende de regeering alleen druk uit op de arbeiders, die de mijnen en fabrieken verlaten, om zich te verzetten tegen de vermindering van loon en om weerstand te bieden aan de provokatie der patroons. Geen regeering bedroog, mystificeerde en dupeerde de arbeiders zoodanig als de regeering waarvan Millerand deel uitmaakte.

Moet men uit honderd voorbeelden aan de scheidsrechterlijke uitspraak herinneren, waardoor Waldeck Rousseau een einde maakte, op 9 Oktober 1899, aan de werkstaking van Creusot, een uitspraak door twee ministeriëele socialisten, Turot en Viviani in orde gemaakt en waarvan Jaurès kon zeggen dat zij een nieuwen weg opende aan de arbeiders-organisatie?

De zwarte mijnwerkers van Creusot streden vooral voor de erkenning van hun vakvereeniging, Waldeck Rousseau verklaarde dat de vakvereeniging kon niet worden opgedrongen.

Andere klausules van hetzelfde soort stonden in de uitspraak. Vertrouwende op deze arbitrage hervatten de arbeiders het werk: tien dagen later werden 14 vakvereenigingslui uit de fabriek gejaagd. Waldeck Rousseau verklaarde de uitspraak niet te kunnen toepassen. Eenige maanden later, in Juli 1900, trachtten de arbeiders haar te doen eerbiedigen. Men kent het gevolg: 1800 werkstakers moesten, onder de oogen van Millerand, den weg der ballingschap nemen.

Moet men anderzijds herinneren aan de mislukking van de algemeene staking der mijnwerkers ten gevolge van de manœuvres der regeering en der ministeriëele socialisten?

De Regeering had beloofd zich bezig te houden met de eischen der mijnwerkers. Toen het erop aankwam deed zij het niet. De werkstaking moest haar doen zwichten. Maar de mijnwerkers rekenden buiten Basly, Jaurès en Briand, die de werkstaking wisten te verdagen om de regeering en Millerand geen last te veroorzaken.

In al deze werkstakingen was de regeering een klassen-regeering en wel een van de patroons-klasse. Onder Millerand evengoed als onder Ribot, Méline of Constans verrichtten de rechters wonderen: honderden kameraden kwamen voor de bourgeois-justitie. De beulen van Albi, Aubun en Béthune veroordeelden hen tot maanden gevangenisstraf. Door zijn tegenwoordigheid in het ministerie heeft Millerand door zijn stemmen deze regeerings- en patroons-maatregelen geautoriseerd en hij heeft dezen verfoeielijken oorlog, den arbeiders, die in opstand kwamen tegen de kapitalistische uitzuigerijen aangedaan, op zijn geweten.

XIV.

DE TUSSCHENKOMST VAN HET LEGER.

Terwijl de arbeiders hun rechten eischten en trachtten de patroons te dwingen ze te erkennen, zond Millerand hun soldaten om hun het stilzwijgen op te leggen en terug te doen keeren in hun respektieve bagno's, soldaten die aldus werden afgewend van hun ware bestemming en verplicht het eigendom van onze meesters te verdedigen.

De regeering Waldeck-Rousseau gebruikte de gendarmen en soldaten op tweeërlei wijze. *Of* de soldaten waren de waakhonden van den kapitalistischen eigendom, logeerende in de fabrieken, de schuren enz. zooals in Creusot, Montceau, Pas-de-Calais of Chalon. Bij de poging van algemeene werkstaking der mijnwerkers liet de regeering door de troepen alle vlekken van het kolenbekken van de Pas-de-Calais en Saône-et-Loire bezetten. Bovendien werd de verkoop en het vervoer van alle oorlogswapenen in alle gemeenten van Frankrijk verboden.

Het was een ware staat van beleg. *Of* de soldaten werden arbeiders, hun kameraden in de privaat-industrie onderkruipende, zooals te Havre en Marseille. Te Havre werden de stokers en tremmers der Trans-Atlantische Maatschappij op de *Bretagne* vervangen door de militaire stokers van de *Cassini* en *Fleurus*. De direkteur Pereire was Waldeck-Rousseau gaan opzoeken en deze haastte zich om aan zijn verzoek te voldoen.

Te Marseille was het hetzelfde, maar daar trad Millerand zelf op. Ziet hier wat hij in de Kamerzitting van 8 Maart 1901 vertelde:

„Reeds op 1 Maart richtte ik een brief aan den minister van marine, opdat er voorzorgsmaatregelen genomen zouden worden om als bij geval de gesubsidieerde maatschappijen belet werden haar verplichtingen na te komen, den postdienst niet te onderbreken."

En de Minister van Marine stelde de gevraagde soldaten ter zijner beschikking. Millerand zegt verder dat op verzoek van een reeder de politie werd gezonden om arbeiders, die op het werk moesten komen, te beschermen. De politie kwam, maar de arbeiders bleven weg.

De socialisten hebben geprotesteerd tegen de tusschenkomst van de gewapende macht in de werkstakingen, op zulk een cynische manier in dienst gesteld van de uitzuigers. „Wij zijn verplicht geweest," zei burger Létang, „om onze sjerpen (het teeken der waardigheid van de Fransche volksvertegenwoordigers. *Vert.*) voor den dag te halen om niet vermoord te worden door de soldaten van Gallifet en Millerand."

Onnoodig te zeggen dat Millerand weigerde de soldaten te verwijderen van het stakingsterrein (amendement van Zévaès op 23 November 1899) en dat hij de houding der regeering tijdens de stakingen van Montceau en Doubs goedkeurde (18 Januari 1900.)

Onder Millerand heeft het leger het kapitaal gediend. Onder het keizerrijk zeiden de republikeinen bij monde van Gambetta, dat de soldaten op het stakingsterrein provoceerden en de patroons beschermden.

In de oppositie was Millerand die meening toegedaan. Minister zijnde deed hij een beroep op de roodbroeken en Lebel-geweren. Millerand toonde alsdus zijn toewijding aan de belangen der arbeiders.

XV.
DE MOORD OP DE ARBEIDERS.

Millerand, die door zijn optreden in het ministerie, de tusschenkomst van het leger goedkeurde, die zelfs een beroep erop deed om de werkstakers te vervangen, is aansprakelijk voor de moorden, begaan onder zijn regeering. Met zijn medeplichtigheid en stem werden goedgekeurd op 26 Maart 1900 de moord op Martinique (2 Febr.) met zijn negen dooden en veertien gekwetsten en de moord te Chalon op 15 Juni 1900 met zijn drie dooden en veel gekwetsten.

Tijdens de interpellatie over dit laatste drama was zijn houding en die zijner vrienden onwaardig, zij moet herinnerd worden. Men herinnert zich de redevoering van den minister-president. De man van Panama en het patronaat keurde alle maatregelen,

die genomen waren, goed, zelfs de dooden en gewonden van die nieuwe met bloed bevlekte stad. Na de verfoeilijke woorden van Waldeck-Rousseau, sprekende in zijn naam en in dien van al zijn kollega's, was de plicht der socialisten duidelijk aangewezen. Allen moesten zonder uitzondering stemmen voor het onderzoek, dat Zévaès vroeg, maar dat door de geheele regeering werd afgewezen. De onafhankelijke en ministerieele socialisten maakten alleen een uitzondering en stemden tegen het onderzoek.

Om zich te verdedigen hebben zij op de reaktie gewezen, die, evenals de fameuse waarheid in de fameuse Dreyfuszaak, op weg was de regeering om te werpen. Die verdediging is belachelijk: als het gaat om een misdaad, begaan op de arbeidersklasse, hebben de socialisten zichzelven niet af te vragen: wat hun tegenstanders van rechts en links doen of denken te doen maar ieders verantwoordelijkheid te onderzoeken en aan het licht te brengen. Het onderzoek had juist ten doel om de burgerlijke, militaire en regeerings-verantwoordelijkheid uit te zoeken om in één woord de misdaad vast te stellen, die op de kapitalistische klasse terugvalt. De socialisten tot bourgeois geworden, hebben verkozen de raadgevingen van het ministerie liever te volgen dan de belangen te dienen van het proletariaat. Zij hebben gestemd tegen het onderzoek en plaatsten zich, of zij het wilden of niet, aan de zijde der moordenaars.

Onder het ministerie Constans werd in 1891 te Fourmies een afschuwelijke misdaad begaan op de arbeidersklasse. Men zocht de moordenaars niet alleen in de rijen der burgerlijke en militaire chefs, die op het tooneel van de misdaad aanwezig waren, men ging hen ook zoeken en wel vooral in de rijen der bezittende en regeerende klasse en vooral tegen de ministers richtte zich de toorn van arbeiders en socialisten.

Tot aan het tijdstip van het verraad van Millerand, waren alle socialisten het eens om als er arbeiders vermoord werden, de kapitalistische maatschappij te veroordeelen en om de bezitters en regeerders te brandmerken. Met Millerand aan de regeering veranderde alles. De ministeriëele socialisten zochten de schuldigen alleen onder de militaire en civiele chefs, die rondom de slachtoffers gezworven hadden, maar zochten niet nog andere schuldigen in hoogere kringen. Dit geschiedde omdat zij de bezittende en regeerende klasse niet konden veroordeelen, daar zij zichzelven dan zouden veroordeeld hebben. Waar kollektieve verantwoordelijkheid was, zagen zij niets dan individueele verantwoordelijkheid.

Voor de revolutionaire socialisten, zijn de bezitters en regeerders verantwoordelijk en schuldig; verantwoordelijk en schuldig zijn ook de zoogenaamde socialisten, die de macht deelden met de bourgeoisie en de zaken der bourgeoisie beheerden. Als men de

verdedigers der kapitalistische belangen aanvaardt, als men het beheer der sociale machine aanvaardt die alleen draait in het belang der bourgeoisie, dan draagt men alle fouten, alle misdaden mede der klasse, die u in dienst heeft genomen.

XVI.

VERWERPING VAN HET KOLLEKTIVISME.

Op den weg van het overnemen der bourgeoisdenkbeelden en zeden zijn de ministerieele socialisten niet blijven staan: sommigen hebben het socialisme, dat zij verlaten hadden, gebrandmerkt. Dit schouwspel is ons gegeven door het aannemen van de motie Simyan-Massabuau door de ministerieelen. Deze motie hield twee goed onderscheiden gedeelten in, te weten: 1⁰. spreekt zij het vertrouwen der Kamer uit in het moordenaars-ministerie en 2⁰. verwerpt zij het Kollektivisme, voorgesteld als een valstrik, die aan de arbeiders is gespannen.

Als men de onafhankelijken en ministerieelen moet gelooven, lag de reaktie op dit oogenblik nog op de loer en bereidde zich voor om alle ministers met inbegrip van Millerand, op te slikken.

Het scheen dat Frankrijk verloren was, dat de republiek verloren was, dat het socialisme verloren was, als de regeering van Chalon en Martinique omvergeworpen werd.

En om het tweemaal moordend ministerie te redden, om het toe te staan zijn politiek van republikeinsch- en arbeidersverraad voort te zetten, hebben de ministerieele socialisten al wat het moderne socialisme uitmaakt verworpen. Evenals zij de vermoorde arbeiders hebben verlaten om de republikeinsche bourgeoisfraktie te dienen, hebben zij om een nest te bereiden voor de reaktionaire bourgeoisfraktie, de roode vaan van de proletariers-eischen verscheurd. Jaurès stelde dit op rekening van de verdeeldheid onder de socialisten in zijn manie om de verantwoordelijkheid af te wenden en deze stem te verklaren.

Zulke handelingen zijn tegelijkertijd gevaarlijk voor de socialistische propaganda en smadelijk voor de gekozenen, die ze ten uitvoer hebben bracht. Dit stelsel van strijd is den lieden onwaardig die zich socialisten noemen. Door het in praktijk te brengen telkenmale als het behaagt aan een bourgeoisfraktie, zou het gemakkelijk zijn het socialisme en de arbeidersklasse in den rug aan te vallen. En als eens de Socialistische Partij het overnam, zou het niet alleen de leeringen van den klassenstrijd miskennen, maar zich plaatsen in de rij der politieke tegenpartijen en even weinig beteekenen als zij. Het socialisme is gelukkig geen

radikale koopwaar, zoo iets als de scheiding van kerk en staat, die men van tijd tot tijd van stal haalt om de arbeiders te vermaken en die men opbergt om de bourgeoisie geen schrik aan te jagen.

De eenige houding die in die omstandigheid paste, was een houding van oppositie. Al moest het ministerie van zoogenaamd republikeinsche verdediging ineenzakken, het was geen socialist veroorloofd het kollektivisme te verwerpen. Maar dit stemmen om het kollektivisme te verwerpen, is een gevolg van de samenwerking der klassen!

XVII.

DE STEM VOOR DE BEGROOTING.

De klassenstrijd laat het proletariaat niet toe om voor de begrooting van den kapitalistischen staat te stemmen. Deze begrooting is noodzakelijk voor de bourgeoisie, voor de werking van haar maatschappij, van haar overheersching en wetgeving. Zij omvat alle noodige kredieten: kredieten voor de soldaten, die ons zullen dooden, kredieten voor de rechters, die ons zullen vonnissen, kredieten voor de politie en gendarmes, die ons zullen verraden en arresteeren, enz. De socialisten, die de direkte vertegenwoordigers der arbeiders zijn, zijn verplicht, ten einde hun oppositie tegen de bourgeoisie-maatschappij goed te doen uitkomen, haar stelselmatig met de begrooting te weigeren alle hulpbronnen, welke dienen voor haar bestaan en voortduren. De weigering om te stemmen voor de begrooting der bourgeoisie is misschien de belangrijkste handeling, die het socialisme moet vervullen in het parlement.

Millerand, de vertegenwoordiger geworden van de bourgeois-maatschappij, heeft gestemd voor alle begrootingen (19 Maart 1900, 22 Februari 1901, 28 Maart 1902.) De nieuwe methode heeft dit goedgekeurd en sinds natuurlijk gehuldigd het stemmen voor de begrootingen, waarvan de fondsen tegen de arbeiders zijn gebruikt. Men kan niet minder socialistisch handelen! En hoe zou men zich niet herinneren dat men met de geweldsmiddelen (leger, magistratuur, politie, enz.) door de gelden der begrooting onderhouden, de arbeiders gebogen doet gaan onder het ekonomische en politieke juk van het kapitaal?

XVIII.

HERVORMINGEN EN HERVORMINGETJES.

De aktie van Millerand toonde zich in talrijke omstandigheden. Het is onmogelijk ze in dit geschrift allen te onderzoeken. Wij hebben de voornaamste hier bijeen gebracht, waaruit wij zien zullen, dat zijn meeningen niet eens altijd zoo ver gaan als die der radikalen.

1°. Hij verklaarde zich tegen de traktementsverhooging der kleine ambtenaren of tegen de hulp van elken aard aan de postbestellers (9 Febr., 11 April 1900); aan de burgelijke ambtenaren der militaire magazijnen van levensmiddelen (17 Februari 1900) en kleeren (22 Februari en 1 Maart 1900); en aan de burgelijke arbeiders der militaire werkplaatsen (23 Februari 1900.)

2°. Hij heeft de onmiddelijke beraadslaging over het miniumloon der mijnwerkers verworpen (22 Okt. 1901.)

3°. Hij heeft premies toegestaan aan de kapitalisten van de leisteen-industrie (27 Juni 1899) en van de koopvaardij (25 Nov. 1901,) maar hij weigerde op die datums om er de arbeiders in te doen deelen, hetzij in de vorm van betere arbeidsvoorwaarden, hetzij in de vorm van loonsverhooging.

4°. Hij stemde tegen het wetsontwerp Berteaux, tien uur arbeid vaststellende voor alle treinbeambten (4 Nov. 1901), tegen den achturendag voor de arbeiders, die onder den grond werken (29 Jan. 1902), en voor de arbeiders aan het ministerie van oorlog (28 Febr. 1902).

5°. Hij heeft, volgens zijn eigen bekentenis niet met gebruikmaking van het dekreet van 1852 dat er hem het recht toe gaf, kortweg de verhuurkantoren, die plaatsen van uitzuigerij der arbeiders, willen opheffen en hij heeft natuurlijk gestemd tegen het voorstel van Cautant om ze op te heffen en te vervangen door kostelooze bureaux op de gemeentehuizen, in de arbeidsbeurzen of vakvereenigingen, (29 November 1900.)

6°. Hij heeft het wetsontwerp Zévaès laten verwerpen dat de arbeids-inspektie reorganiseerde op de grondslagen der verkiezing van inspekteurs door de arbeiders, (24 November 1899.)

7°. Hij heeft geweigerd om een methodisch plan voor werkverschaffing in te voeren tegen de werkloosheid en een onderzoek te doen om de oorzaken der werkloosheid te leeren kennen (1 Juni 1900.)

8°. Hij heeft het recht op pensioen na 20 jaar niet willen toestaan

aan de arbeiders en arbeidsters in de staatswerkplaatsen (18 Dec. 1900 en 20 Februari 1902.)

9°. Hij heeft het goedgekeurd dat de leeraren Fournier, Fradet en Hervé, die zich schuldig maakten aan het uiten van republikeinsche meeningen, door de regeering zijn gestraft en hij weigerde aan de onderwijzers de uitoefening hunner burgerrechten te waarborgen (31 Jan. 1902.)

10°. Hij heeft de socialisten en de werklieden doen bespionneeren door alle kredieten toe te staan, gevraagd voor de geheime fondsen en de politieagenten der algemeene veiligheid (14 Dec. 1899, 23 Nov. 1900, 24 Dec. 1901.)

11°. Hij weigerde in de Kamer de inkomstenbelasting te doen bespreken (19 Maart 1900, 9 Juli 1900.)

12°. Hij verklaarde zich voor de handhaving der onderprefekten, die onnutte en dure raderen der staatsmachine (1 Dec. 1899, 19 Dec. 1901.)

13°. Hij handhaafde de groote traktementen der algemeene betaalmeesters, terwijl hij aan de staatsbeambten, de kleinen, een geringe verhooging van salaris weigerde.

14°. Hij verwierp den aankoop der spoorwegen van de vijf groote maatschappijen, die de reizigers knevelen en zich op schandalige wijze verrijken (23 Januari 1903.)

15°. Hij heeft het algemeen kiesrecht met minachting behandeld door te beslissen dat de duur van het wetgevend mandaat zes jaar zou zijn (18 Maart 1902,) door het imperatief mandaat te doen verwerpen (12 Febr. 1902,) door de weigering om de scrutin de liste *) te behandelen (17 Maart 1902 en door tegen het onderdrukken van verkiezingsbedriegerijen te stemmen (18 Maart 1902.)

16°. Hij handhaafde door zijn stem de uitzonderings-wetten tegen de anarchisten van 1893/94 (23 Nov. 1899, 21 Maart 1902.)

17°. Hij aanvaardde niet de verbeteringen aangevraagd voor de soldaten: wijn, vleesch (28 Maart 1902,) vrijheid om kosteloos brieven met de post te verzenden (9 Febr. 1900,) sokken (19 Febr. 1900,) hij, de man die instemde met alle militaristische maatregelen.

18°. Hij weigerde subsidie aan het vakvereenigingskongres van Lyon, dat al zijn ontwerpen verwierp, terwijl de radikaal Lockroy in 1886 die subsidie toestond (Oktober 1901.)

19°. Hij stemde tegen de amnestie voor handelingen tijdens de werkstaking (21 Maart 1902.)

20°. Hij bestreed het onderzoek naar de spekulaties van de suiker-fabrikanten en stemde daartegen (22 Maart 1901.)

21°. Hij verklaarde te willen reglementeeren en niet af te

---

*) Wijze van stemmen, waarbij op ieder briefje zooveel namen staan als er afgevaardigden gekozen moeten worden.

schaffen het *koopen op termijn*, wat spekulatie is (22 Juni 1900.)

22°. Hij heeft als kroon op alles door zijn stemmen en door zijn geheele gedrag de urgentie verworpen van een besliste arbeiders, socialistische en revolutionaire politiek (motie van orde van Allert-Vaillant, 28 Maart 1900.) [1])

VOOR EN TEGEN HET SOCIALISME.

I.

MILLERAND EN DE RADIKALEN.

De meeste hervormingen, die wij opnoemden, zooals b. v. het niet-tusschenbeide komen van het leger op het terrein der stakingen, de opheffing van de begrooting van eeredienst, de verkorting van den arbeidstijd, de toepassing van de inkomstenbelasting de pensioneering van oude arbeiders, enz. staan op het radikale zoowel als op het socialistische program. Ik moet opmerken, dat, afgezien van de *overwegingen*, alle artikelen van ons program ontleend zijn aan bourgeois-programma's. Als wij ze in ons program hebben opgenomen, dan is dat omdat wij hebben willen aantoonen de onmacht en onwil der radikalen om ze te verwezenlijken, daar de radikalen zich ervan bedienen om de arbeiders te lijmen.

Millerand heeft al die hervormingen verdedigd toen hij in de oppositie was, maar als minister heeft hij ze niet toegepast. Millerand is in dubbele mate schuldig; hij heeft het vertrouwen verraden dat de socialisten in hem stelden vòòr zijn optreding als minister en hij heeft ook de radikalen verraden, wier program hij verscheurd heeft. De radikalen moesten hem dus bestrijden evenals de socialisten het gedaan hebben, maar zij hebben hem integendeel verdedigd en gehandhaafd.

Millerand heeft het voorbeeld van Floquet, Doumer, Bourgeois, Brisson e. a. gevolgd, die, toen zij de treden van de macht hadden beklommen, al hun beloften vergeten, al hun verplichtingen verwaarloosd hebben. Millerand was een der hunnen: ziedaar de reden waarom de radikalen hem niet hebben terechtgesteld. De arbeiders, die hun stem, hun sympathie hebben gegeven aan de radikalen, zijn altijd door hen verraden. Hun partij wordt dan ook beschouwd als de verraderspartij.

Millerand, Jaurès en hun vrienden hebben een vreemde en leugenachtige opvatting van de sociale gebeurtenissen gehad,

---

1) Is het opzet of toeval dat de schrijver heelemaal vergeet het verbod van het Anarchisten-Kongres te Parijs in September 1900, waar gesproken zou worden over de Algemeene Werkstaking en de Militaire dienstweigering? Deze aanranding van het vrije vergaderingsrecht mag vooral niet vergeten worden, omdat zij zoo de verhouding van de sociaal-demokraten tegenover de anarchisten karakteriseert.

van de gevechten, die geleverd zijn op het terrein van de politiek en van den strijd die openlijk of bedekt gevoerd wordt tusschen de klasse die heerscht en de klasse die beheerscht wordt.

Omdat zij in een socialistische omgeving verkeerden, hebben zij aan hun taal een socialistischen draai gegeven, maar hun handelingen toonen dat zij geen socialisten zijn geweest en niet als socialisten hebben gehandeld. Zij hebben zich als radikalen gedragen en de radikalen hebben hen als strijdmakkers erkend. Wij laten ze gaarne aan hen over: bij ons is alleen plaats voor socialisten.

II.

INTERNATIONALE VEROORDEELING.

Deze brochure zou onvolledig zijn, als zij niet eenige uittreksels bevatte van de internationale socialistische meening omtrent de deelneming van Millerand aan de regeering. Het Fransche socialisme heeft door het internationaal socialisme de theoretische veroordeeling van het deelnemen van een socialist in een bourgeois-ministerie die het had uitgesproken zien bevestigen.

Liebknecht schreef in 1899 aan het kongres der Fransche Arbeiders-Partij te Epernay:

„als een socialist in een bourgeois-regeering treedt, dan staat dit gelijk met overloopen naar den vijand of zich overgeven aan den vijand. In alle gevallen scheidt een socialist, die in een regeering der heerschende klasse binnendringt, zich van ons af. Hij kan meenen socialist te zijn, hij is het niet meer; hij kan oprecht en te goeder trouw zijn, maar hij heeft niet begrepen dat de socialistische beweging een klassenstrijd is."

Van der Velde, afgevaardigde van Charleroi (België) schreef in de *Petite République* van 21 September 1899:

„Zoolang het socialisme niet de noodige kracht heeft om te regeeren in naam van zijn eigen beginselen, moet het, met uitzondering van buitengewone gevallen, niet deelnemen aan een regeerings-aktie die gegrond is op lijnrecht tegenovergestelde beginselen."

Plekhanof van de Russische Sociaal-Demokratie schreef op 22 Sept. 1899 aan dat blad:

„ik ben zeer geneigd om te zeggen dat de deelname van socialisten aan het bourgeoisgezag ons duurder te staan zal komen dan zij waard is, omdat zij tot gevolg zal hebben de verzwakking van het revolutionaire geweten van het proletariaat."

Pablo Iglesias, de ziel der Spaansche Arbeiderspartij, schreef in dat blad op 22 Sept. 1899:

„de socialisten kunnen niet deelnemen aan de macht om de wetten, gemaakt door de uitzuigersklasse met het doel om de voortbrengers in slavernij, ellende en onkunde te laten, te doen uitvoeren. Zij moeten er zich alleen van machtig maken om alle, beslist alle kapitalistische voorrechten te vernietigen."

Henry Quelch, de militante strijder van de Social-Democratic Federation (Engeland) schreef in dat blad op 6 Oktober 1899:

„het is moeilijk te begrijpen dat een socialist zijn deel der verantwoordelijkheid in de daden van een regeering, wier doel is de verdediging en handhaving der kapitalistische maatschappij, op zich kan nemen."

Kautsky schreef op 2 Sept. 1899:

„in normale omstandigheden zal een socialist, die zich plaatst op het standpunt van den klassenstrijd, even weinig het verlangen hebben om in een bourgeois-ministerie te gaan als een atheist in een klerikaal ministerie of een republikein in een Bonapartisch ministerie. Zijn aktiviteit in zulk een ministerie zou geen ander resultaat kunnen hebben dan om het te bederven en zichzelf te kompromitteeren, evenals de partij, die hem handhaaft."

Bebel, afgevaardigde van den Duitschen rijksdag, schreef 16 Sept. 1899:

„ik beschouw het optreden van een socialist in de regeering van een parlementairen staat als een dwaling en een oorzaak van desorganisatie.

Rosa Luxemburg schreef in de *Socialiste* van 17/24 Maart 1901:

„de ervaringen aan het ministerie Waldeck-Millerand zijn wel in staat om de geheele internationale sociaal-demokratie te doen walgen van opportunistische proefnemingen."

III.

LOF VAN DE TEGENSTANDERS.

De bourgeoisie, die Millerand aan de regeering heeft geroepen, heeft het belang erkend, dat deze voor haar had. Bij verschillende gelegenheden heeft zij welverdienden lof toegezwaaid aan den Minister van Koophandel. Men kan de manier, waarop Millerand werd bewierookt en bedankt, niet beter weergeven dan door de woorden van onze klassen-tegenstanders te vermelden.

Ziethier wat de senator Trarieux, de vijand der arbeiders, de man, die hun het recht van werkstaking wilde ontnemen, een der grondzuilen van het patroons- en proletarisch opportunisme te Bordeaux, heeft gezegd in April 1900:

„wat mij aangaat, ik deel de gerustheid van den minister-president en als ik mijn geheele gedachte zeide, dan zou ik zeggen, dat wel verre van de wegen naar de revolutie, waarmee men ons bedreigd meent, voor te bereiden, de komst van een socialist in het ministerie veeleer het gevolg zal hebben om haar te vertragen . . . Eenige dagen geleden verdedigde de minister van Koophandel op de tribune van den Senaat de wet op de reglementeering van den arbeid voor vrouwen en minderjarige kinderen in de fabrieken en toen ik hem deze stelling: dat de belangen der patroons en der arbeiders altijd solidair zijn, met talent hoorde ontwikkelen, dacht ik Barthou en Poincarré te hooren."

Na den lof van Trarieux halen wij aan, wat Barthou gezegd heeft in zijn redevoering te Oléron in April 1902:

„het is reeds iets dat met behulp van Millerand driemalen de handhaving van het gezantschap bij het Vatikaan, de begrooting van eeredienst en die der geheime fondsen zijn goedgekeurd en dat hij de inkomstenbelasting heeft verworpen. Maar beteekent het niet nog meer, dat hij naar de mate zijner verantwoordelijkheid en solidariteit heeft medegewerkt aan de zoo fiere, moedige en patriotische houding van den president-minister, die zelfs door het stellen van de vertrouwenskwestie de uitbreiding van de schadeloosstelling, op de beloften van China voorgeschoten aan de slachtoffers der Boksers, tot alle zendelingen heeft verlangd?"

En laat ons ten slotte aanhalen, de loftuiting van de *Temps*, dat hèt blad der bourgeoisie is, van Juni 1900:

„de taal van den geachten Millerand verschilt in niets van die welke op de wezenlijke punten de gematigdste zijner kollegas of voorgangers heeft gebruikt. Hij heeft ze flink in het gelaat gezien. En hij heeft ze opgelost in meest oprechten, gouvernementeelen zin. Hij heeft met klem en plechtig „het verbond van bourgeoisie en arbeiders" geproklameerd, den „plicht om arbeiders en patroons niet meer tegenover elkander te stellen" en hij heeft het uitsluitend gebruik van de „wettelijke propaganda" en van de vreedzame organisatie gehuldigd voor de arbeiders, die verbetering verlangen van hun lot. Hij heeft dus met klem de leer van de klassenstrijd, die sints Karl Marx beschouwd is als de hoeksteen van het socialisme, verworpen. Hij heeft dus op energieke wijze het stelsel der gewelddadige omwenteling afgekeurd. En wat de toekomst der arbeiders betreft, hij heeft zich, zonder langer te spreken over de kollektivistische hersenschimmen, ertoe beperkt, om hun als den voorzichtigste van alle filantropen te beloven „meer rechtvaardigheid en welvaart."

Als onze veroordeeling van de deelneming van Millerand bevestiging noodig had, zou men haar vinden in deze meening van onze tegenstanders.

IV.

HET GEORGANISEERDE SOCIALISME.

Terzelfder tijd als deze poging om het socialisme bij de bourgeois ingang te doen vinden, had er een andere poging plaats van desorganisatie der arbeiders- en socialistische krachten. Onafhankelijken en ministerieelen vielen op het heele terrein de groote organisaties aan, die zich daaraan schuldig hadden gemaakt, dat zij de stem verhieven tegen hun onzinnige en misdadige ontwerpen, om ze te vernietigen en op haar puinhoopen een partij te vestigen die goed was voor alle gekonkel en getransigeer met de bourgeois. Jaurès was het, die meer in 't bizonder den aanval

leidde tegen de Fransche Arbeiderspartij, welk beschouwd werdt als de machtigste en meest bewuste der socialistische frakties. Wie herinnert zich niet de bovenmatig lange artikelen, die hij tegen die partij schreef in de *Petite Republique* den dag na het Manifest van Juli 1899 en van het kongres van Coudry, van de Federatie van het noorden, in Augustus 1900 — artikelen die duidelijk bewezen dat Jaurès noch de Arbeiderspartij, noch het verleden der socialistische organisaties, noch het socialisme kende.

Om de eenheid te verwezelijken wilde Jaurès niet, zooals men moest en kon doen, stap voor stap de bestaande organisaties nader brengen tot elkander maar ze vernietigen — zij die reeds de som der eenheid vormden — en ze vervangen door antonome departementale federaties. Men moest vernietigen wat met zooveel tijd en moeite tot stand was gebracht en op drijfzand, op het onbekende, een nieuwe organisatie opbouwen, waarin het van arrivisten, de radikalen en de politiekers, die den klassenstrijd in den vorm van een samenwerking met de bourgeoisie voerden zou wemelen.

De revolutionaire socialisten verzetten zich tegen deze desorganisatie omdat er buiten hun kring niets anders was dan verraad en leugen en omdat zij bij ervaring wisten, wat de aktie der onafhankelijken en ministrieelen, die er zich ingewerkt hadden om het te verzwakken en te misvormen, aan het socialisme gekost had. Van 1900 af had de Fransche Arbeiderspartij gebroken met alles wat geen socialisme was. Een jaar later kwamen de Revolutionaire Socialistische Partij, de kommunistische Alliantie en eenige departementale federaties zich bij haar voegen. De frakties hebben zich daarna nauw samenverbonden. Daardoor werd aan de ministerieele verwachtingen voor goed de bodem ingeslagen.

Door den enormen toevloed van leden, aan ons succes verschuldigd, was het verraad in onze rangen binnengeleid: het is, toen het ontdekt werd, uitgedreven en nu zijn er in het georganiseerde revolutionair socialisme slechts socialisten die dezelfde denkbeelden deelen, onverzettelijk op hetzelfde klassenterrein en elk kompromis met de bourgeoisie weigerend.

V.

VERLIES EN WINST.

Laat ons nu de balans van winst en verlies eens opmaken van deze drie jaar van de uitoefening van een ministrieel mandaat — het ministerie duurde van Juni 1899 tot Mei 1902. Voordeelen zie ik alleen voor Millerand en zijn kreaturen, gezet in alle hoekjes van zijn ministerie of in de provincie begunstigd met een of ander bureaupostje. Hij is minister geweest en heeft genoten van alle voordeelen, daaraan verbonden. Hij heeft banketten

gehouden — en ontkend dat de maatschappij berustte op de uitzuiging der proletariers — met koningen en patroons: zich aan hun voeten werpende heeft hij van de eersten ridderorden en onderscheidingen gekregen en van de laatsten hun gelukwenschen en aanmoedigingen. Zijn vrees, zijn eenige vrees is geweest bedankt te worden voor zijn diensten en te vroeg een portefeuille te verliezen, die genot en populariteit inhield.

Millerand is de man, de bediende der bourgeoisie geweest. Evenals zijn kollega's heeft hij de belangen zijner meesters, de kapitalisten, moeten verdedigen. De daden van het ministerie, waarmede hij geassocieerd was, de daden die hij persoonlijk heeft gedaan, getuigen dat hij de bourgeoismaatschappij heeft beheerd met meer slaafsheid dan zijn voorgangers. Onmachtig is hij geweest en hij kon in het ministerie niet anders zijn. Als hij ooit de gedachte heeft gehad om een eenigzins ernstige en uitsluitend voor de arbeiders nuttige hervorming toe te passen, dan zou hij zijn andere kollega's tegen zich gekregen hebben om hem aan zijn plicht te herinneren. De ministers zijn klerken, belast met de zaken der kapitalistische klasse en geen hunner kan zich onttrekken aan de taak, die hem is opgelegd. De voorafgaande uiteenzetting toont aan dat Millerand de ijverigste en meest toegewijde van deze klerken is geweest.

Wat de verliezen voor het proletariaat betreft, zij zijn veel meer zichtbaar dan de voordeelen. Na drie jaren deelneming van Millerand zijn de bestaansvoorwaarden der arbeiders niet veranderd of gewijzigd. Zij worden nu als vroeger uitgezogen en bestolen. Zij zijn nu even ellendig en evenzeer geketend als gisteren. De zoo hooggeroemde verbeteringen hebben het eind der kapitalistische uitzuiging ook geen centimeter nader gebracht.

De deelneming heeft noodlottige gevolgen gehad voor de uitbreiding der socialistische denkbeelden. De komst van Millerand in het ministerie heeft bij de arbeidersmassas verwachtingen gewekt, die het niet heeft kunnen verwezelijken en het niet zou hebben kunnen doen, omdat hij gevangen zat tusschen zijn kollega's, talrijker dan hij en omdat hij onmachtig was in een regeering, die van natura gericht is tegen de arbeiders. De massas, die reeds hoop hadden opgevat, hebben als onder elke andere regeering niets tot zich zien komen dan maanden gevangenis en herhaalde fusillades, op haar toegepast met dezelfde wreedheid en onbillijkheid als op soldaten.

Nooit heeft er, als onder het ministerie van Millerand, een schitterender demonstratie plaats gehad van het klassenkarakter, die elke regeering van een modernen staat draagt; nooit, zooals het kongres van Ivry betuigde, is de arbeidersklasse in zijn meest bescheiden eischen door sterker willekeur en meer schandalige rechtsspraak en grooter politie- en militaire brutaliteiten (men denke aan de moordtooneelen van Martinique en Chalon) gebroken.

Nooit heeft anderzijds het patroons- en regeerings-schrikbewind meer stilzwijgende of aktieve medeplichtigheid ontmoet bij sommige bladen en gekozenen, die zich socialist noemden, terwijl zij het socialisme onteerden.

De deelneming van Millerand heeft op de socialistische beweging een verlammende en demoraliseerende uitwerking gehad. De proletariërs, die zich door een 20-jarige propaganda hadden losgemaakt van de bourgeoispartijen, zijn opnieuw verdeeld, tegengehouden in hun samenstelling als klassenpartij: sommigen, de minst talrijken gelukkig, zich vast hechtende aan de bourgeoisfrakties, onder direktie van tamme socialisten en onder voorwendsel van hervormingen die verkregen moeten worden, maar die onmogelijk toegestaan worden; de anderen, gelukkig nog de talrijksten, die zich verzetten tegen het bourgeois maken der partij waarmede zij bedreigd werden en wat zij beschouwen als de doodelijkste afdwaling voor de toekomst van het socialisme.

De klassenstrijd is door het proletariaat geschorst geworden. Druk bezig met innerlijke diskussies, met verdeeldheid, met het door de bourgeoisie uitgezette lokaas en het gevaar daarvan, kon men haar niet bestrijden. De socialistische oppositie heeft zich zien vernietigen in haar minste bewegingen; zij heeft zich niet altijd getoond als een onbreekbaar, weerstandbiedend blok tegenover de aanvallen der bourgeoisie, omdat tusschen de oppossitie een Millerand was, dien zijn aanhangers bekladden met socialisme, maar die gemeene zaak maakte met de bourgeoisie. Millerand is onder persoonlijke verantwoordelijkheid in het ministerie gegaan en hij draagt met alle ministerieelen, die hem steunden, de verantwoordelijkheid van zijn gedrag gedurende 3 jaar. Was hij er in gegaan met toestemming van de Socialistische Partij, als afgevaardigde of vertegenwoordiger, deze verantwoordelijkheid zou op die partij terugvallen. Wie ziet onder deze omstandigheden niet de noodlottige gevolgen van zulk een verantwoordelijkheid in? En kan men niet met eenige fierheid herinneren dat men het aan Jules Guesde, aan Paul Lafarque, aan Edouard Vaillant, aan deze strijders van de eerste ure, die de socialistische beweging in Frankrijk organiseerden, te danken heeft dat de alarmklok geluid werd, en het militante socialisme en het proletariaat bewaard voor de pogingen tot verwoesting en afdwaling, door de stuiptrekkende bourgeoisie tegen hen beproefd?

Maar heeft deze beweging de socialistische beweging kunnen tegenhouden, haar dooden heeft zij niet gekund. Verlost van verraders en lieden, die van het socialisme leven, marscheert het meer bewust geworden socialistische leger in dichte drommen sneller dan in de laatste jaren op naar de verovering der nieuwe wereld.

Dat na deze ellendige mislukking door Millerand, Jaurès en zijn ministerieele groep achter hem, voortgaat de deelneming door

het socialisme aan de bourgeoisie-regeering te prediken, dan is dat een zaak tusschen hem en de bourgeoisie. Frankrijk is het terrein van een proefneming geweest, die de laatste wel zal wezen. De socialisten, de arbeiders weten te goed, dat de macht, dat de staat niet in gedeelten veroverd kan worden met medeplichtigheid van de vijandelijke klasse, maar in zijn geheel, plotseling, door hun eigen georganiseerde en gediciplineerde krachten.

De werklieden moeten de bourgeoisie alleen kennen om haar overal en altijd te bestrijden: zij moeten op hun eigen klassenterrein blijven en als verraders van de arbeiders-socialistische zaak moeten zij beschouwd worden, die als medeplichtigen of bedienden binnendringen in een bourgeoisregeering. De sociale revolutie zal alleen mogelijk zijn als de arbeiders zichzelven blijven, klasse tegen klasse, proletariaat tegen bourgeoisie, bestrijdende om dezelfde reden onze tegenstanders van links, zoowel als van rechts. Een klassenpartij waren wij gisteren, klassenpartij moeten wij blijven, vastberaden, heden zoowel als gisteren, om de eere der eindelijke bevrijding voor te bereiden en klaar te maken, niet om haar door misdadige of gevaarlijke kompromissen te vertragen of te beletten.

SLOTBESCHOUWINGEN.

In deze brochure van Ch. Vérecque vindt men op zakelijke wijze de balans van winst en verlies opgmaakt en ons dunkt dat menig sociaal-demokraat, die nog zelf denkt, terug moet schrikken van de karikatuur, die Millerand in den tijd van drie jaren van het socialisme heeft gemaakt. Was zij van een anarchist, men zou allicht worden afgescheept met het gewone argument, dat vooral de sociaal-demokraat dadelijk gereed is in den mond te nemen: o, dat is verdachtmaking en laster. Nu kan dit moeilijk gezegd worden, daar zij afkomstig is van een sociaaldemokraat en wel van zulk een, die beweert zuiver in de leer te zijn. In elk geval de feiten liggen voor ons en kunnen niet ongedaan worden gemaakt. Alleen over de waardeering der feiten kan dus verschil van meening bestaan. De schrijver behoort blijkbaar tot de zoogenaamde Guesdisten en het is bekend dat Jaurès, de hoofd-woordvoerder en trouwe adjudant van Millerand, en Guesde heftig tegenover elkander hebben gestaan. Voorloopig schijnt Jaurès het gewonnen te hebben, althans men hoort schier niet meer praten van Guesde en zijn geestverwanten.

Het „geval Millerand" is op het kongres te Bordeaux behandeld en ditmaal had „burger" Millerand zich verwaardigd zelf te verschijnen en zich tegen alle aanvallen te verdedigen.

Aan het slot van de langdurige diskussies is de volgende resolutie aangenomen:

„**Het Kongres**:

Overwegende dat de aktie van de Socialistische Partij voortdurend geregeld moet worden door de gedachte van een geheele vervorming der sociale orde;

Overwegende dat het noodzakelijke werk van dagelijksche hervorming niet afgescheiden kan worden van de voortdurende theoretische en praktische bevestiging van het socialistische ideaal, vastgesteld door de nationale en internationale Kongressen, vooral door het nationale Kongres van Tours;

Verklaart het den plicht der socialistische gekozenen om door hun stem de traditie van de Socialistische Partij ten opzichte van de scheiding van Kerk en Staat te handhaven en altijd de vrije ontwikkeling van de georganiseerde arbeidersklasse door den noodzakelijken strijd tegen de kapitalistische klasse te waarborgen;

Verklaart bovendien dat den Socialistische Partij is een partij van vrije gedachte en van eeuwigdurend wetenschappelijk onderzoek, maar dat haar plicht tegenover het proletariaat is om van alle gekozenen te eischen de gedisciplineerde behartiging der kollektieve beslissingen van de Partij en het Kongres vereenigd.

En neemt akte van de verklaringen, in dezen zin door burger Millerand gedaan."

Het is jammer dat wij de pleidooien van Millerand en Jaurès niet in hun geheel hier kunnen opnemen, want zij geven geen kamp en beweren socialist te zijn en te blijven. Millerand eindigde zijn eerste rede met deze woorden:

„ik lever in vol vertrouwen aan u, mijn tegenstanders, zoowel als aan mijn vrienden, mijn daden, mijn woorden, mijn gedrag over, gij kunt ze kritiseeren; gij zult achter elk mijner gedachten zoowel als achter elk mijner daden nooit iets anders vinden dan de vurige begeerte van een republikeinsch socialist, die alleen erop bedacht is tegelijkertijd èn de republiek èn het socialisme te dienen, welke beiden hij nooit heeft gescheiden."

En zijn tweede rede met deze woorden:

„ik geloof dat ik gelijk heb gehad te handelen zooals ik gedaan heb, ik heb u mijn redenen uiteengezet, ik heb vertrouwen dat de toekomst ze zal bevestigen en dat de toepassing der beginselen en der taktiek, die ik daareven heb aangegeven, noodzakelijk ertoe zal leiden langs dezen weg op een snelle wijze. Maar ten opzichte van deze vragen van toepassing vraag ik alleen als gedisciplineerd soldaat te mogen opmarscheeren. Ik heb geloof in de toekomst, in het goed recht mijner zaak, ik heb geloof in uw eerlijkheid, in de zorg die gij evenals ik hebt voor de belangen èn van de socialistische partij èn van het land zelf en morgen vervolgen wij hand in hand hetzelfde werk, waaraan wij gedurende tien jaren tezamen hebben gewerkt voor de republiek en voor de sociale idee."

Jaurès ging zoover dat hij degenen, die Millerand uit de partij wilden weren, noemde „socialisten die hun sekte-*parti-pris* stelden boven het algemeen belang."

Wij hebben dus wel degelijk te doen met een verschil van taktiek, maar van zoo ingrijpenden aard, dat het een beginsel raakt.

En dan moeten wij zeggen, dat hoe gerechtvaardigd en juist de kritiek van Vérecque is en hoe wij ons geheel aan zijn zijde

stellen, wij toch meenen dat de logika staat niet aan de zijde van hem, van Guesde en de zijnen, maar van de groep Millerand-Jaurès.

Het geldt namelijk deze vraag: als men eenmaal den parlementairen weg bewandelt en langs dien weg meent te kunnen komen tot de verwezenlijking van het socialisme, brengt dan de logika niet mede om met Millerand mede te gaan? Wij moeten nu bij een beginselbeschouwing alle formeele kwesties buiten aanmerking laten en toch op het kongres te Lyon in 1901 werd juist een formeele kwestie de hoofdschotel tusschen Jaurès en Guesde. Immers het liep daar over de kwestie of Millerand zich geplaatst had „buiten de partij" (hors du Parti) dan wel „buiten de kontrole der partij" (hors du contrôle du Parti.)

Nu kan men moeielijk goedkeuren dat Millerand zijn plaats in het ministerie aannam, zonder zich over zoo'n gewichtige aangelegenheid te verstaan met de partij waartoe hij behoorde, al pleit er ook iets voor het standpunt van dezen scherpzinnigen advokaat, die het beter vond om zijn plaats in te nemen buiten verantwoordelijkheid van de partij, zoodat hij en hij alleen de volle verantwoordelijkheid op zich nam voor deze proefneming.

Maar afgezien daarvan vragen wij: zou hij anders gehandeld hebben, als hij onder de kontrole der partij had gestaan? Dit nu kunnen wij moeilijk aannemen. En dus laat ons niet door formeele kwesties afdwalen van het groote beginsel zelf.

Dat kongres te Lyon was bijeengekomen om de eenheid der Fransche socialisten tot stand te brengen en elk weet hoe het resultaat precies andersom was en dat de verdeeldheid na dien tijd nooit grooter is geweest, ja dat men uiteen is gegaan, nadat er zelfs klappen waren gevallen. Toch durft Jaurès in de *Petite République* verklaren: „het kongres te Lyon had van het kongres te Parijs de opdracht ontvangen, de eenheid onder de socialisten te verwezelijken. ***Het kongres van Lyon heeft die opdracht vervuld.***"

Dat is al heel brutaal boerenbedrog, gelijk elk zal moeten erkennen, die begrijpt dat de opdracht van eenheid al zeer slecht wordt vervuld, wanneer de meerderheid de minderheid er uitdrijft.

Het Volk schrijft dat blad heel leuk na: „de eenheid der Fransche partij is tot stand gekomen, echter nadat de minderheid, de revolutionairen, het kongres hadden verlaten." Zoo komt er altijd eenheid tot stand! Als de oppositie weggaat of als zij eruit gejaagd wordt, dan blijft natuurlijk de rest, die het eens was, eensgezind. Maar wij vragen of het niet onzinnig is te praten van de eenheid der Fransche socialistische partij zonder een Guesde, Lafargue, Vaillant, allemaal mannen wier namen in de internationale sociaal-demokratie een goeden klank hebben?

Ondanks alle eenheidsbetuigingen is de groote internationale sociaal-demokratische partij jammerlijk verdeeld en hoe hartelijker die betuigingen, hoe minder eenheid in den regel, evenals de omhelzingen der vorsten niets beteekenen voor de werkelijke vredelievendheid, waar zij dikwijls de oorlogsverklaring in den zak hebben. Was het niet Sorgue, een bekend sociaal-demokraat, zuiver in de Marxistische leer en geen „vuil" anarchist, die indertijd schreef:

„Duitschland heeft zijn Vollmar's en Bernstein's; België zijn Anseele's en Bertrand's; Holland zijn van Kol's en Troelstra's, wij hebben onze Millerand's, Jaurès en Briand's. En deze zijn niet halverwege blijven staan; zij zijn den Rubikon overgetrokken. Van de theorie tot de de praktijk komende, zijn zij en hun aanhangers tot aan het verraad gegaan.

Ironie der dingen! De staf der Onafhankelijken heeft de Sociale verraden, evenals de staf van het Fransche leger de republiek heeft verraden. Overigens, als men zich den oorsprong herinnert van de Onafhankelijke Partij, is men minder verrast over dit verraad. Zooals de boom is, zoo zijn zijn vruchten; zooals de menschen zijn, zijn hun handelingen."

Daar kunnen de heeren het mee doen. Het is de rechterzijde van de groote internationale sociaal-demokratische partij, die bezig is haar om te zetten in een doodgewone hervormingsgezinde partij, in niets verschillende van de radikalen of de vrijzinnige demokraten. Maar was de linkerzijde nu konsekwent, bezat ze den zedelijken moed om de zaak principieel onder de oogen te zien en waren sommigen niet te veel gesteld op hun positie van partijleiders, zij zouden juist door zulk een proefneming moeten zien dat de fout schuilt in hun geheele taktiek zelve, in het parlementarisme en zij zouden eerlijkshalve hun dwaling moeten erkennen en moeten komen tot datgene, waartoe de konsekwentie hen noodzakelijk moest brengen, dat is tot het anarchisme.

Als Lafargue schrijft: „men moet òf het moderne socialisme niet kennen, òf het brutaalweg vervalschen om aan Millerand de hoedanigheid van socialist toe te kennen," dan heeft hij volkomen gelijk, maar als hij dit aan Millerand verwijt, waarom verwijt hij dan hetzelfde niet aan zichzelf? Of heeft hij er zelf ook niet aan medegedaan met Millerand en moet hij dan niet het heele beginsel van de verwerving der politieke macht, over boord werpen, verklaard N. B. als het schibboleth, als het program der internationale sociaal-demokratie?

Dat begrijpt de tegenpartij zeer goed. Of schreef niet de aarts-konservatief Cornely in de *Figaro*: „ik ben voor geen twee oordjes kollektivist; ik ben opgevoed om steeds het eigendom van anderen te verdedigen. Daarom meen ik in mijn ziel en bewustzijn van wachthond der bourgeoisie, dat het niet kwaad is dat een kollektivist minister is . . . Ik geloof ook dat de

socialisten veel minder gevaarlijk zijn, wanneer een der hunnen aan de regeering is, dan wanneer zij allen in de oppositie zijn.”

Dus de bourgeois-klasse begrijpt, dat de deelname van een socialist aan de regeering voor haar het beste middel is tot behoud van haar ekonomische en politieke heerschappij. Een socialist in een bourgeois-regeering heeft dus veel van een gijzelaar, dien men daarbinnen gevangen houdt om de socialisten daarbuiten in bedwang te houden.

Hoe is de houding der Internationale Sociaaldemokratische Partij als zoodanig of heeft zij er zich niet over gesproken?

Op het kongres te Parijs is zij naar aanleiding van het geval Millerand ter sprake gebracht en toen heeft men met overgroote meerderheid van stemmen de volgende motie van Kautsky aangenomen :

„in een modernen demokratischen staat kan de verovering der politieke macht door het proletariaat niet het resultaat zijn van een staatsgreep, maar wel van een langdurigen en pijnlijken arbeid van proletarische organisatie op ekonomisch terrein, van de fysieke en moreele wedergeboorte van de arbeidersklasse en van de trapsgewijze verovering der gemeenteraden en wetgevende lichamen.

Maar in de landen waar de regeeringsmacht is gecentraliseerd, kan zij slechts stuksgewijze worden veroverd.

Het binnentreden van een opzichzelf staand socialist in een bourgeoisregeering kan niet beschouwd worden als het normale begin van de verovering der politieke macht, maar alleen als een gedwongen, voorbijgaande en exceptioneele proefneming.

Als in een bizonder geval de politieke toestand deze gevaarlijke proefneming noodzakelijk maakt is dit een kwestie van taktiek en niet van beginsel en dus heeft het Kongres zich op dit punt niet uit te spreken, maar in alle gevallen laat het binnentreden van een socialist in een bourgeoisregeering niet toe goede resultaten te verwachten voor het militante proletariaat, tenzij de Socialistische Partij bij groote meerderheid een dergelijke daad goedkeurt en als de socialistische Minister blijft de mandataris van zijn partij.

In het tegenovergestelde geval, waarin de Minister onafhankelijk wordt van deze partij of er slechts een gedeelte van vertegenwoordigt, dreigt zijn tusschenkomst in een bourgeois-ministerie te leiden tot desorganisatie en verwarring voor het militante proletariaat; zij dreigt het te verzwakken in plaats van te versterken en de proletarische verovering der openbare macht te belemmeren in plaats van haar te begunstigen.

In elk geval meent het Kongres dat zelfs in dit uiterste geval een socialist het ministerie moet verlaten, terwijl de georganiseerde partij erkent dat deze laatste doorslaande bewijzen van partijdigheid geeft in den strijd tusschen kapitaal en arbeid.“

Deze motie, die in lengte niets te wenschen overlaat, werd aangenomen. Daardoor is feitelijk de overwinning aan de zijde van Millerand-Jaurès, want men heeft Millerand de hand boven ’t hoofd gehouden en dus zich in hoofdzaak solidair verklaard met zijn houding. Waarheid schuilt in het woord, dat Guesde op dit kongres sprak: „vroeger moesten de socialisten trouw zijn tot aan den kogel, thans tot aan de ministersportefeuille.

Beginselverschil is er dus niet, alles komt neer op een opportuniteitskwestie. Immers allen willen zij de verovering der politieke macht. Moet dit staps- en stuks-gewijze geschieden of op eens en in zijn geheel? Wie het laatste willen, zijn eigenlijk utopisten, want het is vrij wel ondenkbaar dat de socialisten de noodigen macht zullen krijgen om in naam van hun beginselen te regeeren. Door de toeneming van het aantal socialisten in de parlementen, oefenen zij daar natuurlijk invloed uit. Men heeft rekening met hen te houden. Zoo wordt b. v. een ministerie omvergeworpen door een koalitie van minderheden. Het brokkelt ten gevolge daarvan af. Wat nu? Een opdracht wordt gedaan aan den eenen of anderen persoon om een nieuw ministerie samen te stellen. Deze wendt zich nu ook tot de sociaal-demokraten, om zich van hun stemmen te verzekeren. Zoo zal het geval zich in de praktijk voordoen. Een sociaal-demokraat laat zich de benoeming welgevallen, laat ons zeggen met de hooge goedkeuring der partij. Daar zit die ongelukkige in het ministerie met een stelletje personen, die geen sociaal-demokraten zijn. Nu zal een van beiden plaats vinden: òf hij schuift naar rechts òf de anderen schuiven naar links. Wat is het waarschijnlijkste geval? Telkens zal hij staan voor de keuze om òf de een of andere ernstige hervorming voor te stellen, die van nut is voor de arbeiders en dan zal hij al zijn kollega's tegenover zich zien staan, òf hij schaaft alle scherpe puntjes af en stelt in overleg met zijn kollega's een wet voor, waaraan elk gedecideerd karakter ontbreekt. In het eerste geval moet hij noodzakelijk aftreden en de band wordt verbroken en in 't tweede toont hij zich zoodanig verwaterd, dat er van socialisme niets overblijft. Zoo terecht schrijft Vérecque: „onmachtig is hij geweest en hij kan niet anders zijn in het ministerie." Juist daarin ligt de hoofdzaak: **hij kon niet anders zijn**. En dat ligt niet aan Millerand of aan een ander, wie het ook zij, maar dat ligt aan het wezen van de zaak. Gesteld dat Guesde in plaats van Millerand was geweest, zou men meenen dat de loop der dingen een andere zou geweest zijn? Niemand zal Millerand knapheid en vaardigheid ontzeggen en als dit een knap man overkomt, hoe moet het dan wel gaan met een minder knap?

Men wil wel meedoen aan de verkiezingen. Men wil zooveel mogelijk sociaal-demokraten brengen in gemeenteraad en wetgevend lichaam. Goed. Maar waarom mag een sociaal-demokraat wel gemeenteraadslid zijn en geen burgemeester of wethouder? En waar het onwaarschijnlijk is dat het heele kollege van wethouders bestaat uit sociaaldemokraten, daar zal hij zitten met anderen van een andere richting. Waarom mag een sociaal-demokraat wel kamerlid zijn en geen minister? Het een brengt tot het ander.

Zoo heeft men in Duitschland de kwestie, nu de sociaal-demokratische partij beschikt over ruim 80 plaatsen in den Rijksdag,

of men aanspraak zal maken op de plaats van vice-voorzitter. Alweer zeggen de konsekwente lui als Vollmar en Bernstein: natuurlijk laten wij onze aanspraak daarop gelden. En waarom ook niet?

Wie a zegt, moet b zeggen en c tot z toe. Dat is juist de vloek van het stelsel.

En daarom half werk kan niet gedaan worden en alleen het anarchisme blijft over, waarvan men niets hebben wil. Als het waar is, dat het zittingnemen van een socialist in een bourgeois-regeering hetzelfde is als het overloopen tot den vijand, dan zullen wij het bij tijd van leven zien dat de geheele partij tot den vijand overloopt, want eenmaal in het schuitje, moet men wel meevaren.

Daar komt nog iets bij. De andere partijen schuiven ook vooruit en naderen meer en meer tot de sociaal-demokraten, de overgangen worden zoo gering dat men het onderscheid haast niet merken kan. Men heeft nu al: katholiek-demokraten, christen-demokraten, vrijzinnig-demokraten, sociaal-demokraten. Deze hebben de demokratie reeds met elkander gemeen en zullen bij de verkiezingen meermalen met elkander samengaan. Wie kan eens precies opgeven het onderscheid tusschen de praktische programma's van de vrijzinnig-demokraten en van de sociaal-demokraten? Men neme niet het beginselprogram der sociaal-demokraten dat socialistisch is maar dat alleen dienst doet, om bij zekere gelegenheden als parade-paard mooi opgetuigd en schitterend versierd, door de straten te worden gevoerd en daarna weer statig op stal te worden gezet. Het praktisch, het werkprogram is de hoofdzaak, waarop het aankomt. Zoo vloeien de partijen in de praktijk ineen of naderen elkander zoodanig, dat alleen door het vergrootglas eenig verschil is waar te nemen.

O hoe wordt het bewaarheid, wat Friedrich Engels eenmaal zei: „als men eenmaal op de helling is, hoe spoedig glijdt men omlaag!"

Dit nu zien wij van de sociaaldemokratie in alle landen. Welk een onderscheid, op elk gebied schier, tusschen twintig jaar geleden en nu!

Millerand is dus de konsekwente, de logische man die der partij aantoont waartoe men komt, als men eenmaal den weg van het parlementarisme opgaat. Men zal dit in de toekomst zien in alle landen, waar de deelneming aan de regeering plaats heeft. De keuze moet worden gedaan: òf den parlementairen weg maar dan ook vervormd tot een doodgewone, radikale hervormingspartij òf wel het anarchisme. Wat daartusschen ligt, is gedoemd om onder te gaan.

F. DOMELA NIEUWENHUIS.

NASCHRIFT.

Millerand is eindelijk uit de Socialistische Revolutionaire Partij gestooten met de volgende motie, die is aangenomen met 67 tegen 2 stemmen:

„Burger Millerand heeft op het Kongres te Bordeaux formeel op zich genomen een gedisciplineerd soldaat te zijn en hand aan hand te gaan met zijn kameraden van de parlementaire socialistische groep, wat een formeele belofte was om een einde te maken aan het individualisme van zijn partij.

Deze politiek, die de ontkenning is der wezenlijke beginselen van het socialisme en waarvan de gevolgen zich niet alleen lieten gevoelen in Frankrijk, maar in het geheele internationale socialisme, heeft burger Millerand niet alleen voortgezet en verscherpt, en hij is daardoor tekort gekomen aan zijn verplichting en aan al zijn beloften, vooral door zijn stem op 23 November, toen hij van de geheele parlementaire socialistische groep de eenige was, die met de reaktie stemde. Ten gevolge van deze feiten heeft de Socialistische Revolutionaire Federatie der Seine, overwegende dat zulk een houding de grootste moeilijkheid en verwarring brengt in de partij, dat alles ophoudt een beginsel-kwestie te zijn, om te worden een kwestie van omstandigheden, dat de politiek uitsluitend een zaak van kompromis en verloochening wordt, dat de arbeiderspropaganda onmogelijk wordt, dat walging de oudsten en flinksten der partij overvalt, dat de militanten den strijd moe worden, dat de groepen ontbonden, dat het bloed der geheele partij vergiftigd door deze ondeugd, dat het het levensbelang [is van het socialisme om over te gaan tot een energieken maatregel, gerechtvaardigd door het beredeneerd bewustzijn dat burger Millerand heeft van zijn handelingen; overwegende eindelijk dat het kieskomitee van burger Millerand zich solidair verklaart met zijn verkozene:

Besluit:

„het kieskomitee van burger Millerand is buitengesloten uit de Fransche Socialistische Partij ten gevolge van het stemmen van dezen laatsten, evenals burger Millerand zelf!"

Zoo moest het einde wel zijn, maar waar te eindigen, als men hiermede begint? Het is zeer waar dat het verwijt eigenlijk minder valt op Millerand dan op de partij, want Millerand bleef vrijwel zichzelf gelijk. Het eenige, wat men hem verwijten kan, is dat hij een valsch etiket heeft gezet op zijn beginsel. Wat is het onderscheid tusschen Millerand en Pelletan? Beiden zijn flinke demokraten, maar socialist is noch de een noch de ander.

Clémenceau schreef over dit geval van uitsluiting in de *Aurora* een artikel waarin hij de wenschelijkheid betoogt van één groote partij van politieke en sociale hervorming, die de radikalen en hervormingssocialisten bijeenbrengt, zonder ineen te smelten. De poging, hiertoe gedaan door Millerand is mislukt. „Zal Jaurès gelukkiger zijn?" — zoo vraagt Clémenceau en hij hoopt dat deze met zijn poging niet zal wachten, totdat ook hij breekt met de partij.

Inderdaad zullen we zien in alle landen, hoe het socialisme gedood wordt door de demokratie en men overal èèn groote, hervormingsgezinde demokratische partij zal zien optreden, waarvoor het bed geschud is door de sociaal-demokraten.
